

**ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΤΜΗΜΑ: ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

Γεώργιος Παπαδόπουλος, Γεωπόνος

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Πέτρος Σολδάτος, Καθηγητής ΓΠΑ (επιβλέπων)
Κώστας Τσιμπούκας, Καθηγητής ΓΠΑ
Γεώργιος Ζέρβας, Καθηγητής ΓΠΑ

Αθήνα, Μάρτιος 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT	4
1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	5
1.1 ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	5
1.2 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	6
1.3 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	8
1.4 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	9
1.5 ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ-ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥΣ	13
2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	15
2.1 ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.....	15
2.1.1 <i>Οικονομικά αποτελέσματα νομικού Προσώπου Εταιρείας.</i>	16
2.2 ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ	17
2.2.1 <i>Κτήμα Σκάλας Ωρωπού</i>	17
2.2.2 <i>Θερμοκήπιο στο Κεντρικό οικόπεδο του Γ.Π.Α</i>	18
2.2.3 <i>Κτήμα Γιαλού Σπάτων</i>	19
2.2.4 <i>Κτήμα Κωπαΐδας</i>	21
2.3 ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ.....	28
2.4 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	29
2.4.1 <i>Οικονομικά αποτελέσματα της Εταιρείας.</i>	29
2.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	30
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	32
ΣΥΝΟΨΗ	32
3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	35
3.2 Η ΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΝΩΠΙΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	36
3.2.1 <i>Παράγοντες που επηρεάζουν την Ζήτηση</i>	37
3.2.2 <i>Αποτελέσματα έρευνας οικογενειακών προϋπολογισμών της ΕΣΥΕ 2008</i>	39
3.3 Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΝΩΠΙΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	42
3.3.1 <i>Δομή και Διάρθρωση του Κλάδου</i>	43
3.3.2 <i>Συσκευαστικά Υλικά</i>	44
3.3.3 <i>Συνθήκες αγοράς – εμπορία – κανάλια διανομής</i>	45
3.4 Η ΑΓΟΡΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	50
3.4.1 <i>Στοιχεία αγοράς</i>	50
3.4.2 <i>Στοιχεία από τον διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο</i>	51
3.4.3 <i>Μέγεθος Εγχώριας Παραγωγής</i>	53
3.4.4 <i>Η παραγωγή κηπευτικών</i>	56
3.4.5 <i>Εισαγωγές - Εξαγωγές</i>	57
3.4.6 <i>Κύρια προβλήματα κηπευτικών στην Ελλάδα</i>	59
3.4.7 <i>Προοπτικές κηπευτικών στην Ελλάδα</i>	60
4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	62
4.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ - ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ.....	62
4.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	65
4.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	68
4.4 ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ	71
4.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	73

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους με βοήθησαν στην εκπόνηση αυτής της εργασίας. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Πέτρο Σολδάτο για τις συμβουλές και την καθοδήγηση που μου παρείχε.

Ευχαριστώ επίσης όλο το προσωπικό της Εταιρείας Αξιοποίησης & Διαχείρισης Περιουσίας Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών Α.Ε, για τις πληροφορίες και το πνεύμα συνεργασίας που έδειξαν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους και τις φίλες που απέκτησα μέσα από αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών για την υποστήριξη και τη βοήθεια, τόσο κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών, όσο και κατά τη διάρκεια εκπόνησης της μεταπτυχιακής μελέτης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η **ανάλυση της λειτουργίας της Εταιρείας Ανάπτυξης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών**. Ταυτόχρονα μέσα από τη διερεύνηση της Εταιρείας και των Περιουσιακών στοιχείων να αναζητηθούν προτάσεις αξιοποίησης που να συνάδουν με τις δραστηριότητες τόσο της ΕΑΔΠ-ΓΠΑ τόσο και του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Συγκεκριμένα, προτείνεται στην Εταιρεία Αξιοποίησης & Διαχείρισης Περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΑΔΠ-ΓΠΑ) να υιοθετήσει ένα **μοντέλο καλλιέργειας κηπευτικών για το κτήμα της Κωπαΐδας, το οποίο καταλαμβάνει έκταση 1000 στρ. περίπου**. Στο κτήμα καλλιεργούνται κυρίως βαμβάκι, μηδική, αραβόσιτος, σιτάρι και χλοοτάπητας.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση της Εταιρείας Αξιοποίησης & Διαχείρισης Περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΑΔΠ-ΓΠΑ). Παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν τη δομή της καθώς και η περιουσιακή της κατάσταση. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται διεξοδικά η παρούσα κατάσταση, τα οικονομικά αποτελέσματα των τελευταίων ετών και η προτεινόμενη στρατηγική πρόταση.

Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση της αγοράς του κλάδου των οπωροκηπευτικών, αφού σε αυτόν εντάσσονται οι προτεινόμενες δραστηριότητες για την ανάπτυξη της εταιρείας.

Το τέταρτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην οικονομική ανάλυση της στρατηγικής πρότασης, στην αξιολόγησή της και στα συμπεράσματα. Η καλλιέργεια των κηπευτικών είναι μια ελκυστική καλλιέργεια, η οποία προσφέρει σχεδόν εξασφαλισμένη διάθεση του προϊόντος. Επιπλέον, η **καλλιέργεια των κηπευτικών δίνει πολύ ικανοποιητικά οικονομικά αποτελέσματα** όσον αφορά το κέρδος ανά στρέμμα.

Η **υλοποίηση** του προτεινόμενου επιχειρηματικού σχεδίου αποτελεί **πρόκληση για την ΕΑΔΠ-ΓΠΑ** και πιθανόν το σχήμα της υλοποίησης να απαιτεί τη **συμμετοχή και τη συνεργασία επιχειρηματικών εταίρων της αγοράς**.

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the operation of the Asset Management & Development Company of the Agricultural University of Athens (EADP- AUA). At the same time through the investigation of the Company and its Assets to seek recovery proposals that are consistent with the activities of both EADP-AUA, and the Agricultural University of Athens.

It is proposed to the EADP- AUA to adopt a business plan of horticulture cultivation to Copais Estate, which occupies an area of approximately 1000 acres. At the time at the property is mainly grown cotton, alfalfa, maize, wheat and turf.

The first chapter presents the Asset Management & Development Company of the Agricultural University of Athens (EADP-AUA), concerning the structure and the property's condition.

The second chapter describes in detail the present situation, the economic performance of recent years and the Business Proposal.

The third chapter presents the market analysis for fruit and vegetable sector.

The fourth chapter is devoted to economic analysis of the business proposal, evaluation and conclusions. The vegetable cultivation provides virtually guaranteed availability of the product and moreover very good economic results in terms of profits per acre.

The **implementation** of the proposed business plan is a **challenge** for EADP-AUA and possibly requires the **involvement and cooperation of business partners from the market.**

1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1.1 Αποστολή και σκοπός της Εταιρείας

Η «ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ του ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (ΕΑΔΠΓΠΑ) ιδρύθηκε με το υπ' αριθμό 268 Προεδρικό Διάταγμα που δημοσιεύτηκε στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 114 και ημερομηνία δημοσίευσης 9 Ιουλίου 1993. Η έδρα της Εταιρείας είναι στην Αθήνα.

Αποστολή της ΕΑΔΠ-ΓΠΑ είναι :

«Η ανάπτυξη οποιασδήποτε ενέργειας και πράξης, που ανάγεται στην εκπλήρωση της Αξιοποίησης της περιουσίας του Γ.Π.Α, με γνώμονα πάντοτε τη δημιουργία μέσων και πόρων για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής και ερευνητικής διαδικασίας και ανάπτυξης γενικότερα του ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ».

Σκοπός της Εταιρείας είναι η αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας του ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.

Η διαχείριση υπόκειται στους κανόνες τόσο της χρηστής και επιμελούς διαχειρίσεως αλλότριας περιουσίας, όσο και της επιχειρηματικής λογικής, έχει δε ως ειδικότερο στόχο την αύξηση της κεφαλαιακής αξίας και των εισοδηματικών αποδόσεων της περιουσίας αυτής.

Για την εκπλήρωση του παραπάνω σκοπού στις δραστηριότητες της Εταιρείας περιλαμβάνονται:

1. η επιδίωξη και αποδοχή δωρεών, κληρονομιών, κληροδοσιών και άλλων χαριστικών παροχών από οποιαδήποτε πηγή, δημόσια ή ιδιωτική, εγχώρια ή αλλοδαπή, επ' ονόματι του Ιδρύματος.
2. η επιδίωξη χρηματοδοτήσεων από οποιαδήποτε πηγή, δημόσια ή ιδιωτική, εγχώρια ή αλλοδαπή, επ' ονόματι του ιδρύματος.
3. η έναντι αμοιβής ή συμμετοχής είσπραξη δικαιωμάτων του Πανεπιστημίου για την παροχή υπηρεσιών του προς τρίτους (μελετών

γνωμοδοτήσεων κλπ.) είτε αυτές σχετίζονται με το αντικείμενο της εταιρείας είτε όχι, εφόσον τα έσοδα αυτά ή η δραστηριότητα αυτή του ιδρύματος προκύψει από. ενέργειες της εταιρείας.

Στις δραστηριότητες της Εταιρείας περιλαμβάνεται και οποιαδήποτε άλλη ενέργεια και πράξη, που ανάγεται στην εκπλήρωση του σκοπού, με γνώμονα πάντοτε τη δημιουργία μέσων και πόρων για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής και ερευνητικής διαδικασίας και ανάπτυξης γενικότερα του ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.

Για την διενέργεια των παραπάνω πράξεων, που ανάγονται στους σκοπούς της Εταιρείας, απαιτείται απόφαση του Δ.Σ. αυτής ή του εξουσιοδοτημένου προς τούτο οργάνου της.

1.2 Παρουσίαση της Περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Η Παράδοση-Παραλαβή των περιουσιακών στοιχείων στην **ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ** του **ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ** έγινε σύμφωνα με τα **Πρωτόκολλα I/4-6-1994 και II/22-2-1995.**

Σύμφωνα με το **Πρωτόκολλο I/4-6-1994** το ΓΠΑ μεταβιβάζει στην **ΕΑΔΠΓΠΑ** την αξιοποίηση και διαχείριση των ακόλουθων περιουσιακών στοιχείων:

1. ***Κτήμα Βελίκας Καλαμάτας**, εκτάσεως 67.872 τ.μ., ως η υπ' αριθμό 4205 συμβολαιογραφική πράξη της 25.9.1980 του Συμβολαιογράφου Καλαμάτας Δ.Π. Τσαπόγα. (***Δεν** βρίσκεται πλέον στη διαχείριση της **ΕΑΔΠΓΠΑ**)
2. **Κτήμα Κωπαΐδας:**
 - i. Κληροτεμάχια 1287 και 1288, συνολικής εκτάσεως 71.750 τ.μ., ως η υπ' αριθμό πρωτ.323871/12087/11.9.1981 Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας.
 - ii. Έκταση 11.250 τ.μ., ως η υπ' αριθμό πρωτ.Κ/34127/27.9.1963 Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας.

- iii. Αγροτεμάχια 2 και 15 του Γ Τομέα Αγροκτήματος Κωπαΐδας, εκτάσεως 1.000 στρεμμάτων, ως η υπ' αριθμό πρωτ.Ε/42010/21.12.1953 Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, μετά των επ' αυτών κτισμάτων και υποστατικών.
2. **Κτήμα Σκάλας Ωρωπού**, εκτάσεως 27.700 τ.μ., ως η υπ' αριθμόν 1949 Συμβολαιογραφική Πράξη της 9.12.1930, του Συμβολαιογράφου Αθηνών Ι.Π. Παπαγιάννη.
3. **Κτήμα Γιαλού Σπάτων:**
- i. Εκτάσεως 430 στρεμμάτων, ως ΒΔ της 6/10/1954, μετά των επ' αυτού κτισμάτων
 - ii. Οικοπέδου εκτάσεως 1570,8 τ.μ. μετά των επ' αυτού κτισμάτων, ως το υπ' αριθμόν 29529 πωλητήριο της 1.11.1946 του Συμβολαιογράφου Αθηνών Δημητριάδη.
4. **Θερμοκήπιο στο κεντρικό οικόπεδο του ΓΠΑ:** εκτάσεως 1.800 τ.μ. ως η με υπ' αριθμό πρωτ. 227669/17.12.1951 Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, που αφορά στο σύνολο του οικοπέδου (στο οποίο περιλαμβάνεται και η χρησιμοποιούμενη ταμειακή μηχανή).
5. **Μηχανολογικός εξοπλισμός:** ο οποίος περιλαμβάνει Τρακτέρ FORD 5610, Τρακτέρ RENAULT A145 (140HP), Τρακτέρ JOHN DEER 2850, Τρακτέρ JOHN DEER 3650, Θεριζοαλωνιστική μηχανή JOHN DEER, Σιτοκαθαριστήριο ΜΠΑΡΤΖΟΣ, Τρακτέρ ZETOR 4911, Τρακτέρ ZETOR 7211, Τρακτέρ LAMBORGINI δενδροκομικό A513 DTV(55HP), Αποφλοιωτική μηχανή φιστικιού, Πέντε (5) καρούλια ποτίσματος.

Σύμφωνα με το **Πρωτόκολλο II/22-2-1995** το ΓΠΑ μεταβιβάζει στην **ΕΑΔΠΓΠΑ** την αξιοποίηση και διαχείριση των ακόλουθων περιουσιακών στοιχείων:

1. Τον περιβάλλοντα χώρο των κεντρικών κτιρίων του ΓΠΑ (Βοτανικό κήπο), που βρίσκεται στο κεντρικό οικόπεδο του ΓΠΑ επί της Ιεράς Οδού 75, εκτάσεως 20 στρεμμάτων. Σε αυτή την έκταση περιλαμβάνεται κήπος με καλλωπιστικά φυτά (θάμνοι και δένδρα) καθώς επίσης ελαιόδεντρα και φιστικιές.

1.3 Διαχείριση και αξιοποίηση της Περιουσίας

Σύμφωνα με το καταστατικό της Εταιρείας «Αξιοποίησης και Διαχείρισης της περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών» ως **Περιουσία** που υπόκειται στη διαχείριση της Εταιρείας νοούνται:

1. τα παντός είδους ακίνητα του Ιδρύματος
2. τα κινητά περιουσιακά στοιχεία του ιδρύματος (χρήματα, καταθέσεις, ομόλογα, μετοχές και άλλα αξιόγραφα εν γένει, σε δραχμές ή ξένο νόμισμα).
3. τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν ή περιέρχονται στα κληροδοτήματα του Ιδρύματος ή σε άλλα Νομικά Πρόσωπα (εταιρείες, κοινοπραξίες κλπ.), εφόσον και κατά το μέρος που συμμετέχει το Πανεπιστήμιο σ' αυτά αμέσως ή εμμέσως. Τα περιουσιακά αυτά στοιχεία μπορεί να είναι ακίνητα ή κινητά.

Τα περιουσιακά στοιχεία που περιγράφονται ανωτέρω υπάγονται στην περιουσία της Εταιρείας, εφόσον περιλαμβάνονται στο σχετικό πρωτόκολλο παράδοσης-παραλαβής περιουσιακών στοιχείων του άρθρου 7 του Καταστατικού.

Δεν νοούνται ως Περιουσία, που υπόκειται στη διαχείριση της Εταιρείας, τα περιουσιακά εκείνα στοιχεία (ακίνητα, σκεύη, έπιπλα, εργαλεία, μηχανήματα, συσκευές, στοιχεία του τακτικού προϋπολογισμού), τα οποία χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες του Ιδρύματος, για τις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και διοικητικές λειτουργίες του και των κληροδοτημάτων του.

Ως «**Διαχείριση και Αξιοποίηση**» νοείται η ενέργεια κάθε πράξεως που αφορά το περιουσιακό στοιχείο (κινητό ή ακίνητο) το οποίο έχει παραδοθεί για διαχείριση, αξιοποίηση ή εκμετάλλευση στην εταιρεία, εκτός από τις πράξεις εκποίησης. Ειδικότερα **για τα ακίνητα**:

1. όσα προορίζονται εκάστοτε για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του Πανεπιστημίου, η επιλογή, μίσθωση ή ανέγερσή τους.
2. όσα το Πανεπιστήμιο εκμεταλλεύεται προς προορισμό εισοδημάτων, η ορθολογική εκμετάλλευση, εκμίσθωση, αγορά, ανοικοδόμηση, παραχώρηση χρήσης και γενικώς οποιαδήποτε άλλη πράξη γίνεται με

σκοπό την αύξηση της κεφαλαιακής αξίας ή των εισοδηματικών αποδόσεων της ακίνητης αυτής περιουσίας.

Ειδικότερα για την **κινητή Περιουσία** (χρημάτων, καταθέσεων, ομολόγων, μετοχών, και άλλων αξιόγραφων εν γένει, σε ευρώ ή σε ξένο νόμισμα), νοείται η πραγματοποίηση καταθέσεων, δανειακών και άλλων χρηματοπιστωτικών δικαιπραξιών, καθώς και αξιόγραφων, και γενικότερα οποιαδήποτε πράξη γίνεται με σκοπό την αύξηση της κεφαλαιακής αξίας ή των εισοδηματικών αποδόσεων της κινητής αυτής περιουσίας.

Ειδικά για πράξεις εκποίησης η Εταιρεία έχει την εξουσία διαπραγματεύσεων και προτάσεων, που στην τελική τους μορφή θα τελούν υπό την συγκατάθεση της Συγκλήτου και την τυχόν απαιτούμενη, κατά την ισχύουσα νομοθεσία, έγκριση οργάνων της Πολιτείας.

Το Ίδρυμα μπορεί να αναθέτει στην Εταιρεία, έναντι αμοιβής και με ειδικές εκάστοτε συμφωνίες την εργολαβική επιμέλεια και συντήρηση περιουσιακών στοιχείων.

1.4 Διοικητική Λειτουργία της Εταιρείας

Η Εταιρεία έχει την εντολή και πληρεξουσιότητα για την διενέργεια των δικαιπραξιών, που αφορούν την κινητή και ακίνητη περιουσία του Ιδρύματος. Τα αποτελέσματα των δικαιπραξιών αυτών επέρχονται στο όνομα και για λογαριασμό του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, εφόσον αφορούν σε περιουσιακά στοιχεία ιδιοκτησίας του. Έχει την υποχρέωση να διοικεί και να διαχειρίζεται με επιμέλεια την περιουσία του Ιδρύματος και σύμφωνα με τους κανόνες της τακτικής εκμετάλλευσης. Η διοίκηση της Εταιρείας οφείλει να αποζημιώνει το Ίδρυμα για κάθε ζημία που γίνεται στο Ίδρυμα από πράξεις ή παραλείψεις μελών της, που τελέσθηκαν από δόλο ή βαριά αμέλεια, εκτός αν διατύπωσαν εγγράφως τη διαφωνία τους στα πρακτικά συνεδριάσεων του αρμοδίου οργάνου.

Η Εταιρεία είναι εντολοδόχος του ιδρύματος και ως τέτοια δεν μπορεί να έχει άποψη δισταμένη αυτής του ιδρύματος, εν ονόματι οιοδήποτε οικονομικού συμφέροντος. Σε κάθε περίπτωση, οι αποφάσεις των αρμοδίων

οργάνων του ιδρύματος δεσμεύουν την Εταιρεία και το Διοικητικό της Συμβούλιο.

Η Εταιρεία διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο έχει επτά μέλη και αποτελείται από:

1. Τον Πρόεδρο
2. Τον Αντιπρόεδρο
3. Το Διευθύνοντα Σύμβουλο και
4. Τέσσερα (4) μέλη.

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση της Εταιρείας μεταξύ ατόμων, που έχουν το κοινωνικό κύρος και την επαγγελματική γνώση για να συνδράμουν την Εταιρεία στο έργο της, ανακαλούνται οποτεδήποτε και έχουν την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη. Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγει από τα μέλη του τον Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. είναι η αυτή με τη χρονική διάρκεια της θητείας των εκάστοτε Πρυτανικών Αρχών του ΓΠΑ ήτοι τέσσερα έτη με ημερομηνία έναρξης της θητείας την 1η Ιανουαρίου του εκάστοτε έτους και ημερομηνία λήξης αυτής την 30η Αυγούστου του αντίστοιχου έτους. Τα μέλη του ΔΣ μπορούν να επανεκλέγονται.

Τα μέλη του Δ.Σ. υποχρεούνται να παρίστανται στις συνεδριάσεις του. Η απουσία μέλους χωρίς σπουδαίο λόγο από 5 συνεχείς συνεδριάσεις ή για χρονική περίοδο 3 μηνών ισοδυναμεί με παραίτηση. Οι παραιτήσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και του Διευθύνοντος Συμβούλου υποβάλλονται στο Διοικητικό Συμβούλιο.

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, προεδρεύει των συνεδριάσεων του Δ.Σ., διευθύνει τις εργασίες του, έχει την ανωτάτη εποπτεία της λειτουργίας της Εταιρείας και ενημερώνει σχετικά το Δ.Σ. Τον Πρόεδρο αναπληρώνει ο Αντιπρόεδρος και αυτόν ο Σύμβουλος, που ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο συνέρχεται και συνεδριάζει στην έδρα της Εταιρείας. Το Δ.Σ. συγκαλείται-από τον Πρόεδρο σε ημέρα και ώρα που καθορίζονται από αυτόν, τακτικά και υποχρεωτικά μία φορά το μήνα και έκτακτα, όταν ο Πρόεδρος, το κρίνει σκόπιμο ή το ζητήσει ο Διευθύνων

Σύμβουλος. Στη δεύτερη περίπτωση ο Πρόεδρος του Δ.Σ. είναι υποχρεωμένος:

1. Να συγκαλεί το Δ.Σ. και να ορίζει ημέρα συνεδρίασής του που να μην απέχει περισσότερο από 10 ημέρες από τον υποβολή της σχετικής αίτησης.
2. Να θέτει κάθε θέμα που προτείνεται σε συζήτηση στην ημερήσια διάταξη της πρώτης, μετά την υποβολή της σχετικής αίτησης συνεδρίασης.

Το Δ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα, όταν παρίστανται τουλάχιστον τέσσερα (4) μέλη του. Το Δ.Σ. λαμβάνει αποφάσεις με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η γνώμη με την οποία τάσσεται ο Πρόεδρος.

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο να αποφασίζει για κάθε θέμα και ασκεί κάθε εξουσία, που αφορά τη διοίκηση της Εταιρείας, τη διαχείριση της περιουσίας της και γενικά την επιδίωξη του σκοπού της. Το Διοικητικό Συμβούλιο κατευθύνει τη δραστηριότητα της Εταιρείας. Το Διοικητικό Συμβούλιο εισηγείται στη Γενική Συνέλευση τον ετήσιο Προϋπολογισμό, που έχει την ευθύνη της κατάρτισης του, τον ετήσιο ισολογισμό και την Έκθεση των πεπραγμένων. Ο γραμματέας του Δ.Σ. ορίζεται από τον Πρόεδρο και μπορεί να συνδέεται με σχέση εξαρτημένης εργασίας με την Εταιρεία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο παύει το Διευθύνοντα Σύμβουλο, ορίζει το ύψος των αποδοχών του και καταρτίζει τον κανονισμό εσωτερικής οργάνωσης της Εταιρείας. Στον κανονισμό μπορούν να καθορίζονται:

1. Η οργανωτική διάρθρωση και ο τρόπος λειτουργίας της Εταιρείας.
2. Οι όροι που διέπουν την κατάσταση του προσωπικού της Εταιρείας, ο κανονισμός της Εταιρείας, η ιεραρχία, οι πειθαρχικές διατάξεις.

Οι συζητήσεις και αποφάσεις του Δ.Σ. καταχωρούνται στο σχετικό βιβλίο πρακτικών και υπογράφονται από όλα τα μέλη, που παρίστανται. Μέλη, που διαφωνούν προς την απόφαση, που έχει ληφθεί, έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν να γραφεί η γνώμη τους στα πρακτικά: Εάν κάποιος Σύμβουλος αρνηθεί να υπογράψει, αυτό αναφέρεται στα πρακτικά. Αντίγραφα ή αποσπάσματα από το βιβλίο των πρακτικών του Δ.Σ. επικυρώνονται κατά το

χρόνο έκδοσής τους από τον πρόεδρο του Δ.Σ. ή τον νόμιμο αναπληρωτή του.

Την Εταιρεία εκπροσωπεί Δικαστικώς και Εξωδίκως ο **Διευθύνων Σύμβουλος**. Ο Διευθύνων Σύμβουλος είναι προϊστάμενος των υπηρεσιών της Εταιρείας, ελέγχει και συντονίζει τη λειτουργία των Υπηρεσιών και επιμελείται την εκτέλεση των αποφάσεων του Δ.Σ. και της Γενικής Συνέλευσης και γενικά εποπτεύει την ομαλή λειτουργία της Εταιρείας. Ο Διευθύνων Σύμβουλος υπογράφει τα έγγραφα της Εταιρείας, εισπράττει τις απαιτήσεις, ενεργεί αναλήψεις, υπογράφει τις εντολές πληρωμής για τις τρέχουσες συναλλαγές και τις υπόλοιπες πληρωμές. Για την υπογραφή ορισμένων εγγράφων μπορεί να εξουσιοδοτεί υπάλληλο της Εταιρείας.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος εισηγείται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης στο Δ.Σ., διορίζει τους πληρεξούσιους δικηγόρους, αποφασίζει την πρόσληψη του αναγκαίου προσωπικού και προσδιορίζει το ύψος των μισθών και των κάθε είδους αποδοχών τους, σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις της Εργατικής Νομοθεσίας.

Το ύψος των αποδοχών του Διευθύνοντος Συμβούλου, καθώς και τους όρους της Σύμβασης εργασίας με την Εταιρεία, εγκρίνει η Γενική Συνέλευση, στην πρώτη συνεδρίασή της μετά την εκλογή του από το Δ.Σ.

Η Εταιρική χρήση είναι διάρκειας δώδεκα (12) μηνών. Αρχίζει την 1 η Ιανουαρίου και λήγει την 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους. Στο τέλος κάθε χρήσης το Διοικητικό Συμβούλιο κλείνει τους λογαριασμούς συντάσσει λεπτομερή απογραφή της εταιρικής περιουσίας και καταρτίζει τον ετήσιο Ισολογισμό, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Ο Ισολογισμός υποβάλλεται για έγκριση στην τακτική Γενική Συνέλευση και συνοδεύεται από επεξηγηματική έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, στη οποία αναφέρονται αναλυτικά όλα τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού καθώς και τα στοιχεία του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης. Ο Ισολογισμός συνοδεύεται και από την έκθεση των ελεγκτών. Τον Ιούλιο κάθε έτους συντάσσεται έκθεση σχετικά με την πρόοδο των εργασιών της Εταιρείας κατά το διαρρέυσαν πρώτο εξάμηνο του, αντίγραφο της οποίας υποβάλλεται στη Σύγκλητο του ιδρύματος.

Ο Ισολογισμός και το πιστοποιητικό των Ελεγκτών δημοσιεύονται είκοσι ημέρες τουλάχιστον πριν από τη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης σε μια κατά την κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου ημερήσια πολιτική εφημερίδα, που κυκλοφορεί σ' όλη τη χώρα και σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία οικονομική εφημερίδα, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 26 του Ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 1044/1980.

Μέσα σε είκοσι ημέρες από την έγκριση του Ισολογισμού από την τακτική γενική Συνέλευση υποβάλλεται στη Σύγκλητο του Ιδρύματος αντίγραφο του εγκριθέντος Ισολογισμού.

Για να ληφθεί από τη Γενική Συνέλευση έγκυρα απόφαση για τον εγκεκριμένο Ισολογισμό από το Διοικητικό Συμβούλιο, πρέπει προηγουμένως να έχει αυτός θεωρηθεί: α) από το Διευθύνοντα Σύμβουλο και β) από τον προϊστάμενο του Λογιστηρίου της Εταιρείας. Τα παραπάνω πρόσωπα υποχρεούνται να εκθέτουν στη Γενική Συνέλευση εγγράφως τις αντιρρήσεις τους, αν διαφωνούν σχετικά με τον τρόπο κατάρτισης του ισολογισμού.

1.5 Πόροι της Εταιρείας-Καθαρά έσοδα και διάθεσή τους

Τα έσοδα που πραγματοποιεί η Εταιρεία διακρίνονται: **α)** σε ίδιους αυτής πόρους και **β)** σε πόρους του ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ των οποίων η Εταιρεία έχει τη διοίκηση και διαχείριση.

Πόροι της Εταιρείας είναι:

1. Το ποσοστό επί των εισπράξεων από τη διαχείριση της περιουσίας του ιδρύματος. Η Εταιρεία για την κάλυψη δαπανών λειτουργίας της έχει δικαίωμα σε ποσοστό επί των εισπράξεων από την εν γένει διαχείριση της περιουσίας του ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, το ύψος του οποίου καθορίζεται με απόφαση της Συγκλήτου του Ιδρύματος.
2. Οι δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες προς την ίδια την Εταιρεία. Οι τόκοι από την κατάθεση του μετοχικού Κεφαλαίου της Εταιρείας και από τα έσοδά της.

Πόροι του ιδρύματος, των οποίων την διαχείριση έχει η Εταιρεία, είναι:

1. Τα ποσά που προβλέπονται κάθε χρόνο στον τακτικό Προϋπολογισμό και τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων, για την ανέγερση, λειτουργία και εξοπλισμό των Πανεπιστημιακών μονάδων, τα οποία τίθενται στη διάθεσή της για την εκπλήρωση του σκοπού της.
2. Τα έσοδα από την εκποίηση και διαχείριση των εν γένει περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος.

Η περιουσία του ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ την οποία διαχειρίζεται η Εταιρεία απεικονίζεται ξεχωριστά και αναλυτικά με ιδιαίτερο λογαριασμό, διατίθεται δε προς εκτέλεση του σκοπού της Εταιρείας, ύστερα από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου αυτής.

Καθαρά κέρδη της Εταιρείας είναι αυτά που προκύπτουν αφού αφαιρεθούν από τα ακαθάριστα έσοδα όλα τα έξοδα, οι ζημιές, οι αποσβέσεις και κάθε άλλο βάρος. Από τα καθαρά κέρδη ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) αφαιρείται για τον σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική όταν το αποθεματικό καλύψει ποσό ίσο με τον ένα τρίτο (1/3) του μετοχικού κεφαλαίου. Αν όμως αυτό μειωθεί για οποιοδήποτε λόγο, η κράτηση επαναλαμβάνεται μέχρι το ίδιο όριο. Το υπόλοιπο των καθαρών κερδών διατίθεται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.

2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα προκύπτει ότι τα περιουσιακά στοιχεία της Εταιρείας Αξιοποίησης της Περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο επιχειρηματικές δραστηριότητες:

1. **Το Νομικό Πρόσωπο της Εταιρείας**, που διαχειρίζεται την Περιουσία του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, και
2. **Τις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις**, που χωρίζονται ως εξής:
 - 2.1. **Κτήμα Σκάλας Ωρωπού**, εκτάσεως 27.700 τ.μ
 - 2.2. **Θερμοκήπιο στο κεντρικό οικόπεδο του ΓΠΑ**: εκτάσεως 1.800 τ.μ,
 - 2.3. **Κτήμα Γιαλού Σπάτων**:
 - 2.3.1. Εκτάσεως 430 στρεμμάτων, και
 - 2.3.2. Οικόπεδο εκτάσεως 1570,8 τ.μ. μετά των επ' αυτού κτισμάτων
 - 2.4. **Κτήμα Κωπαΐδας**:
 - 2.4.1. Αγροτεμάχιο Μαυροματίου, συνολικής εκτάσεως 71.750 τ.μ.,
 - 2.4.2. Έκταση 11.250 τ.μ,
 - 2.4.3. Αγροτεμάχια 2 και 15 του Γ' Τομέα Κωπαΐδας, εκτάσεως 1.000 στρεμμάτων.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται και αναλύονται τα Οικονομικά Αποτελέσματα ανά Επιχειρηματική δραστηριότητα και ανά Γεωργική Εκμετάλλευση.

2.1 Το Νομικό Πρόσωπο της Εταιρείας.

Η Εταιρεία εκτός της διαχείρισης της Περιουσίας του Γ.Π.Α., εξυπηρετεί το Γ.Π.Α. στη λογιστική και ταμειακή διευκόλυνση που αφορά σε δραστηριότητες των Εργαστηρίων, της Διοίκησης, της Βιβλιοθήκης και άλλων δραστηριοτήτων του Πανεπιστημίου. Επίσης, ενεργεί για λογαριασμό του Γ.Π.Α. κατόπιν εντολής, όσον αφορά μεταβλητές δαπάνες και δαπάνες επενδύσεων. Όλες οι ανωτέρω δραστηριότητες ελέγχονται από τη Διοίκηση

της Εταιρείας, η οποία οφείλει να διοικεί και να διαχειρίζεται με επιμέλεια την περιουσία του Ιδρύματος και σύμφωνα με τους κανόνες της τακτικής εκμετάλλευσης.

Σύμφωνα με το καταστατικό της Εταιρείας: « α) η διοίκηση της Εταιρείας οφείλει να αποζημιώνει το Ίδρυμα για κάθε ζημία που γίνεται στο Ίδρυμα από πράξεις ή παραλείψεις μελών της, που τελέσθηκαν από δόλο ή βαριά αμέλεια, εκτός αν διατύπωσαν εγγράφως τη διαφωνία τους στα πρακτικά συνεδριάσεων του αρμοδίου οργάνου και β) η Εταιρεία είναι εντολοδόχος του ιδρύματος και ως τέτοια δεν μπορεί να έχει άποψη δισταμένη αυτής του ιδρύματος, εν ονόματι οιοδήποτε οικονομικού συμφέροντος. Σε κάθε περίπτωση, οι αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων του ιδρύματος δεσμεύουν την Εταιρεία και το Διοικητικό της Συμβούλιο.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα Οικονομικά Αποτελέσματα του Νομικού Προσώπου της Εταιρείας για τα έτη 2005 έως 2009.

2.1.1 Οικονομικά αποτελέσματα νομικού Προσώπου Εταιρείας.

Στους πίνακες 1 και 2 παρουσιάζονται οι Δαπάνες και τα Έσοδα-Οικονομικό Αποτέλεσμα του Νομικού Προσώπου της Εταιρείας κατά τα έτη 2007-2009.

Πίνακας 1. Μεταβλητές Δαπάνες Νομικού Προσώπου Εταιρείας

Κατηγορία δαπάνης	2007	2008	2009
Αμοιβές Ελεγκτών	5.070,00	5.460,00	5.940,00
Αμοιβές Λογιστών	9.000,00	9.000,00	9.000,00
Αποζημιώσεις συνεδριάσεων μελών Δ.Σ.	1.643,60	1.330,56	1.680,00
Έξοδα δημοσιεύσεων	4.492,95	4.535,86	6.499,47
Αγορές εμπορευμάτων	1.528,00	1.034,53	5.801,60
Λειτουργικές δαπάνες αυτοκινήτου	0,00	1.881,66	2.223,45
Λοιπές λειτουργικές δαπάνες	3.557,00	6.152,19	5.789,59
Σύνολο δαπανών	25.291,55	29.394,80	36.934,11

Από τις δαπάνες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1, οι Αγορές Εμπορευμάτων περιλαμβάνουν Κάρτες Βιβλιοθήκης και Βιβλία, ενώ στις λοιπές δαπάνες περιλαμβάνονται διάφορες δαπάνες (όπως ταχυδρομικά τέλη, συνδρομές, μικροέξοδα) που αφορούν τη Βιβλιοθήκη, τη Διοίκηση και τα

Εργαστήρια του Γ.Π.Α, και επομένως δεν σχετίζονται άμεσα με τις δαπάνες λειτουργίας του Νομικού Προσώπου της Εταιρείας. Επιπλέον σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί, ότι το Νομικό Πρόσωπο της Εταιρείας δεν βαρύνεται με μισθοδοσία Προσωπικού, καθώς οι εργαζόμενοι που απασχολούνται για τη λειτουργία του διατίθενται από το Γ.Π.Α.

Στον Πίνακα 2, παρουσιάζονται τα Έσοδα και το Οικονομικό Αποτέλεσμα του Νομικού Προσώπου για τα έτη 2005-2009.

Πίνακας 2. Ακαθάριστο Κέρδος Νομικού Προσώπου Εταιρείας

Κατηγορία Εσόδου	2007	2008	2009
Λοιπές δραστηριότητες Εταιρείας	14.800,55	11.081,68	16.004,52
Αμοιβή από ΓΠΑ για τη διαχείριση	15.924,48	31.396,38	44.861,90
Σύνολο Εσόδων	30.725,03	42.478,06	60.866,42
Σύνολο Δαπανών	25.291,55	29.394,80	36.934,11
Ακαθάριστο Κέρδος	5.433,48	13.083,26	23.932,31

Από τον Πίνακα 2, παρατηρούμε ότι τα έτη 2008 και 2009 σημειώνεται αύξηση των εσόδων του Νομικού Προσώπου, κυρίως εξαιτίας της αύξησης της αξίας της αμοιβής διαχείρισης από το Γ.Π.Α. Παρότι τα Έσοδα του Νομικού Προσώπου σημειώνουν βελτίωση, σύμφωνα με την Έκθεση Ελέγχου του Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, επειδή το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων έχει καταστεί μικρότερο του ενός δευτέρου του καταβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 47 Κ.Ν. 2190/1920, δηλαδή «Διάλυση και Εκκαθάριση της Εταιρείας» , και επιβάλλεται η λήψη μέτρων ώστε να αρθούν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του συγκεκριμένου άρθρου.

2.2 Οι Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις

2.2.1 Κτήμα Σκάλας Ωρωπού

Στο Κτήμα Σκάλας Ωρωπού, τα τελευταία χρόνια δηλώνονται το σύνολο των 27 στρεμμάτων στις εκτάσεις δικαιωμάτων αγρανάπαυσης. Εξαιτίας του μικρού του μεγέθους δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις επιτυχούς επιχειρηματικής εκμετάλλευσης στα πλαίσια της λειτουργίας της Εταιρείας Αξιοποίησης της Περιουσίας του Γ.Π.Α.

2.2.2 Θερμοκήπιο στο Κεντρικό οικόπεδο του Γ.Π.Α

Το θερμοκήπιο καλλωπιστικών φυτών έχει έκταση 1,757στρ. όπου καλλιεργούνται θερμοκηπιακά φυτά (εσωτερικού χώρου). Επίσης, σε αγροτεμάχιο έκτασης 0,5 στρ. καλλιεργούνται καλλωπιστικά φυτά εξωτερικού χώρου. Τα φυτά που παράγονται στο θερμοκήπιο διατίθενται: α) προς πώληση και β) δωρεάν στο Γ.Π.Α. για κάλυψη αναγκών του καθώς και για δωρεάν διάθεση σε διάφορες υπηρεσίες και ιδρύματα. Η δωρεάν διάθεση εγκρίνεται από τα αρμόδια όργανα του Ιδρύματος, ύστερα από την εξέταση των αιτημάτων που υποβάλλονται προς το Γ.Π.Α.

2.2.2.1 Οικονομικά αποτελέσματα Θερμοκηπίου

Στους πίνακες 11 και 12 παρουσιάζονται τα οικονομικά στοιχεία (έσοδα, μεταβλητές δαπάνες, Ακαθάριστο κέρδος) του Θερμοκηπίου τα έτη 2005-2009.

Πίνακας 3. Μεταβλητές δαπάνες παραγωγής Θερμοκηπίου

Κατηγορία δαπάνης	2007	2008	2009
Πρώτες ύλες, υλικά & λοιπές δαπάνες συντήρησης	9.500,02	17.283,19	18.145,32
Μισθοδοσία εργατικού προσωπικού	13.887,89	14.778,87	16.078,75
Αμοιβή υπερωριακής απασχ/σης μόνιμου εργατικού προσωπικού (αργίες)	1.570,67	1.688,48	1.636,13
Σύνολο Μεταβλητών Δαπανών	24.958,58	33.750,54	35.860,20

Πίνακας 4. Ακαθάριστο Κέρδος Θερμοκηπίου

	2007	2008	2009
Σύνολο Εσόδων	23.007,74	42.630,20	37.255,67
Σύνολο Μεταβλητών Δαπανών	24.958,58	33.750,54	35.860,20
Ακαθάριστο Κέρδος	-1.950,84	8.879,66	1.395,47

Από τους ανωτέρω πίνακες διαπιστώνουμε ότι το έτος 2007, τα Έσοδα μειώθηκαν αισθητά εξαιτίας της μεγάλης διάρκειας των φοιτητικών καταλήψεων, που δεν επέτρεψαν την απρόσκοπτη λειτουργία του θερμοκηπίου. Τα έτη που ακολούθησαν το σύνολο Εσόδων βελτιώθηκε.

2.2.3 Κτήμα Γιαλού Σπάτων

Το αγρόκτημα Σπάτων έχει συνολική έκταση 430 στρέμματα. Στον πίνακα 5 φαίνεται η κατανομή των καλλιεργειών στο αγρόκτημα Σπάτων τις καλλιεργητικές περιόδους 2007-2009.

Πίνακας 5. Κατανομή των καλλιεργειών στο Αγρόκτημα Σπάτων (σε στρ.)

	2007	2008	2009
Αμπέλια οينوποιήσιμα	255	255	234
Ελαιώνας	55	55	55
Έκταση ενταγμένη στο σχέδιο απαλλοτριωμένη*	58	58	57
Έκταση ενταγμένη στο σχέδιο σε χρήση Γ.Π.Α.*	40	40	40
Ακαλλιεργητη έκταση	22	22	44
Σύνολο	430	430	430

* Σημειώνεται ότι έχει ενταχθεί από την Περιφέρεια στο Πολεοδομικό σχέδιο του «Επιχειρηματικού Πάρκου Γιαλού-Αγ.Δημήτριος-Πύργος» τμήμα του κτήματος στην περιοχή Γιαλού Σπάτων. Συγκεκριμένα εντάχθηκε στο σχέδιο η έκταση 97 στρ. που περιλαμβάνει την οικία και τις αποθήκες του αγροκτήματος. Από αυτή την έκταση παραμένουν σε χρήση του ΓΠΑ τα 40στρ., ενώ τα 57 στρ. έχουν απαλλοτριωθεί.

Με απόφαση του Δ.Σ. ο Αμπελώνας και ο Ελαιώνας έχει ενταχθεί από το 2005 σε επιδοτούμενο πρόγραμμα Βιολογικής καλλιέργειας, με επιδότηση 90 €/στρέμμα για τον αμπελώνα και 72 €/στρ. για τον ελαιώνα. Η ποικιλιακή σύνθεση του αμπελώνα σύμφωνα με την ψηφιοποίηση και τα νέα χαρτογραφικά υπόβαθρα του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε, που έγινε στα πλαίσια της ένταξης σε βιολογική καλλιέργεια από τη ΔΗΩ, διαμορφώθηκε ως εξής:

Πίνακας 6. Ποικιλιακή σύνθεση Αμπελώνα στο Αγρόκτημα Σπάτων (σε στρ.)

	2007	2008	2009
Σαββατιανό	120	120	119
Ροδίτης	20	20	20
Ασύρτικο	50	50	40
Αθήρι και διάφορες ποικιλίες	57	57	47
Μαλαγουζιά	8	8	8
Σύνολο	255	255	234

Πίνακας 7. Παραγωγή ανά στρέμμα Αμπελώνα στο Αγρόκτημα Σπάτων (σε στρ.)

	2007	2008	2009
Σαββατιανό	658	692	889
Ροδίτης	400	648	580
Ασύρτικο	340	549	858
Αθήρι		389	347

Μαλαγουζιά και διάφορες ποικιλίες (20στρ.)	500	580	1.234
Μέσος Όρος	474	572	781

Πίνακας 7α. Παραγωγή σε κιλά Αμπελώνα στο Αγρόκτημα Σπάτων

	2007	2008	2009
Σαββατιανό	78.937,00	83.097,80	105.631,00
Ροδίτης	8.000,00	12.959,00	11.590,00
Ασύρτικο	36.370,00	27.450,00	34.567,00
Αθήρι		22.161,55	16.242,00
Μαλαγουζιά και διάφορες ποικιλίες (20στρ.)	4.002,00	4.642,00	9.868,00
Σύνολο	127.309,00	150.310,35	177.898,00

Η παραγωγή σταφυλιών του έτους 2009 ήταν **177.898 kg**, ενώ όπως γίνεται αντιληπτό από τον ανωτέρω πίνακα τα τελευταία έτη η απόδοση του αμπελώνα κινείται ανοδικά. Το 2008 η παραγωγή ανήλθε σε 150.315,35kg, ενώ το 2005 σε 172.215 Kg.

2.2.3.1 Οικονομικά αποτελέσματα Κτήματος Σπάτων.

Στους Πίνακες 8, 9 και 10 παρουσιάζονται τα οικονομικά στοιχεία (έσοδα, μεταβλητές δαπάνες, ακαθάριστο κέρδος) του Αγροκτήματος Σπάτων την περίοδο 2007-2009.

Πίνακας 8. Έσοδα Αγροκτήματος Σπάτων κατά καλλιέργεια (σε ευρώ)

	2007	2008	2009
Σταφύλια οινοποιίας	36.460,30	54.600,00	50.024,52
Αποζημίωση ζημίας σταφυλιών από Ε.Λ.Γ.Α	13.424,40	0,00	0,00
Επιδότηση βιολογικού αμπελώνα(επιλέξιμη έκταση: 233,87 στρ.* 90 €/στρ.)	21.970,00	21.970,00	21.048,30
Επιδότηση βιολογικού ελαιώνα (επιλέξιμη έκταση 55 στρ.* 72,20€/στρ.)	3.970,00	3.970,00	3.970,00
Πρόσθετη ενίσχυση ελαιολάδου (κατ'εκτίμηση)	1.057,35	627,00	520,00
Σύνολο	76.882,05	81.167,00	75.562,82
Εκποίηση άχρηστου υλικού – παγίων	0,00	5.875,99	0,00
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	76.882,05	87.042,99	75.562,82

Πίνακας 9. Μεταβλητές δαπάνες καλλιεργειών του Αγροκτήματος Σπάτων

Κατηγορία δαπάνης	2007	2008	2009
Μισθοδοσία μόνιμου και εποχιακού εργατικού προσωπικού	65.190,58	53.254,58	41.666,90

Αμοιβές υπερωριακής απασχόλησης επιστημονικού προσωπικού	0,00	0,00	750,00
Πρώτες ύλες, υλικά & λοιπές δαπάνες	24.593,68	15.721,63	24.140,83
Σύνολο	89.784,26	68.976,21	66.557,73

Πίνακας 10. Ακαθάριστο Κέρδος του Αγροκτήματος Σπάτων (σε ευρώ)

	2007	2008	2009
Έσοδα	76.882,05	81.167,00	75.562,82
Δαπάνες	89.784,26	68.976,21	66.557,73
Ακαθάριστο Κέρδος	-12.902,21	12.190,79	9.005,09

Από τους παραπάνω πίνακες διαπιστώνουμε ότι τα οικονομικά αποτελέσματα του Αγροκτήματος Σπάτων εξελίσσονται θετικά την τελευταία πενταετία. Παρόλα αυτά η συγκεκριμένη γεωργική εκμετάλλευση δεν έχει τη δυναμική να αναπτυχθεί και να δώσει περισσότερα κέρδη. Τα τελευταία χρόνια **η μέση τιμή των σταφυλιών**, συνολικά για όλες τις ποσότητες και ποικιλίες, **ήταν €0,29 το 2007, € 0,36 το 2008 και € 0,28 το 2009**. Επιπλέον η μέγιστη εκτιμώμενη ποσότητα σύμφωνα με τα ιστορικά δεδομένα είναι περίπου **170.000 κιλά σταφυλιών**, δηλαδή περίπου **720 κιλά ανά στρέμμα**. Επομένως από τον αμπελώνα των Σπάτων, αναμένουμε Έσοδα €50.000-60.000 από την αμπελουργική δραστηριότητα, ενώ οι δαπάνες καλλιέργειας υπερβαίνουν τις € 60.000 κατ' έτος.

Από την ανάλυση της προηγούμενης παραγράφου συμπεραίνουμε ότι η αμπελουργική δραστηριότητα δημιουργεί Ζημίες κάθε έτος, οι οποίες όμως καλύπτονται από τα Έσοδα της επιδότησης για την Βιολογική καλλιέργεια του κτήματος, η οποία για το έτος 2009 ανέρχεται στο ποσό €21.048,30 για τον Αμπελώνα και σε €3.970 για τον Ελαιώνα. Εάν η επιδότηση για τη Βιολογική καλλιέργεια παύσει τότε η Γεωργική Εκμετάλλευση του Κτήματος Γιαλού Σπάτων θα εμφανίσει Ζημίες.

2.2.4 Κτήμα Κωπαΐδας

Το αγροτεμάχιο Μαυροματίου που περιλαμβάνει τα Κληροτεμάχια 1287 και 1288, συνολικής εκτάσεως 71.750 τ.μ., δηλώνεται από το 2003 στις εκτάσεις σε καλή γεωργική κατάσταση που προσμετρούνται στα εκτατικά δικαιώματα ενώ η Έκταση 11.250 τ.μ., βρίσκεται σε αγρανάπαυση.

Η εκμετάλλευση περιορίζεται στα Αγροτεμάχια 2 και 15 του Γ Τομέα Αγροκτήματος Κωπαΐδας, εκτάσεως 1.020 στρεμμάτων. Στον **πίνακα 11** φαίνεται η κατανομή των καλλιεργειών στο αγρόκτημα Κωπαΐδας κατά τις καλλιεργητικές περιόδους 2007-2009 σύμφωνα με το καλλιεργητικό πρόγραμμα που εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας.

Πίνακας 11. Κατανομή των καλλιεργειών Κωπαΐδας (σε στρ.)

Είδος καλλιέργειας	2007	2008	2009
Βαμβάκι	191	121	124
Μηδική	202	287	287
Αραβόσιτος	288	288	154
Σκληρός σίτος	80	67	168
Ηλίανθος	-	-	20
Σόργο	-	-	10
Κρίθη-Βίκος	-	-	-
Χλοοτάπητας	220	220	220
Πειράματα	22	22	22
Κτίσματα και ελεύθεροι χώροι	17	15	15
Σύνολο	1020	1020	1020

Από τον Πίνακα 11, παρατηρούμε ότι υπάρχει σημαντική μείωση της συνολικά καλλιεργούμενης έκτασης σε βαμβάκι, η μηδική τα τελευταία 2 έτη καλύπτει περισσότερο από το ¼ της συνολικά καλλιεργούμενης έκτασης, ο αραβόσιτος και ο σκληρός σίτος καλύπτουν ανάλογες περίπου εκτάσεις κατά την τελευταία καλλιεργητική περίοδο, ενώ ο Χλοοτάπητας καλλιεργείται σε συνολική επιφάνεια 220 στρεμμάτων, σύμφωνα συμφωνητικό που έχει υπογραφεί.

2.2.4.1 Οικονομικά αποτελέσματα Κτήματος Κωπαΐδας.

Στους πίνακες 12,12α παρουσιάζονται τα Έσοδα του Κτήματος Κωπαΐδας της χρονικής περιόδου 2007-2009.

Πίνακας 12. Έσοδα Κτήματος Κωπαΐδας κατά καλλιέργεια

Είδος Καλλιέργειας	Έτος 2007	Έτος 2008	Έτος 2009
Βαμβάκι	26.256,00	10.377,50	14.120,40
Μηδική	19.796,60	57.585,00	46.633,93

Αραβόσιτος ξηρός	83.804,28	22.964,76	24.650,16
Σκληρός Σίτος	5.407,50	10.376,12	11.763,85
Ηλίανθος	-	-	1.971,00
Σόργο Ενσίρωμα	-	-	923,08
Επιδοτήσεις ΟΣΔΕ	58.255,30	54.124,03	55.859,76
Επιχορήγηση από ΓΠΑ	10.718,92	-	-
Αποζημιώσεις ΕΛΓΑ	-	12.915,55	-
Σύνολο Α	204.238,60	168.342,96	155.922,18
Χλοοτάπητας	168.374,00	168.374,02	168.374,02
Γενικό Σύνολο	372.612,60	336.716,98	324.296,22

Πίνακας 12α. Έσοδα/στρέμμα Κτήματος Κωπαΐδας

Είδος Καλλιέργειας	Έτος 2007	Έτος 2008	Έτος 2009
Βαμβάκι	137,47	85,76	113,87
Μηδική	98,00	200,64	162,49
Αραβόσιτος ξηρός	290,99	79,74	160,07
Σκληρός Σίτος	67,59	154,87	70,02
Ηλίανθος	-	-	98,55
Σόργο Ενσίρωμα	-	-	92,31
Μέσος Όρος	594,05	521,02	506,45
Χλοοτάπητας	765,34	765,34	765,34
Γενικό Σύνολο	1.359,39	1.286,35	1.271,79

Από τον Πίνακα 12 διαπιστώνουμε ότι το 50% περίπου των Εσόδων προέρχονται από την καλλιέργεια του Χλοοτάπητα και το υπόλοιπο από το υπόλοιπες καλλιέργειες του κτήματος. Στον επόμενο Πίνακα 12α που απεικονίζει την τα Έσοδα ανά στρέμμα, διαπιστώνουμε ότι η προηγείται με μεγάλη διαφορά η καλλιέργεια του χλοοτάπητα και ακολουθούν η μηδική και ο αραβόσιτος.

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται οι Μεταβλητές Δαπάνες για το Κτήμα της Κωπαΐδας για τη χρονική περίοδο 2007-2009.

Πίνακας 13. Μεταβλητές δαπάνες καλλιεργειών (εκτός χλοοτάπητα)

Κατηγορία δαπάνης	2007	2008	2009
Πρώτες ύλες, υλικά & λοιπές δαπάνες	54.887,85	62.496,06	45.189,55
Μισθοδοσία εποχιακού εργατικού προσωπικού	7.645,56	10767,89	9866,28
Αμοιβές υπερωριακής απασχόλησης μόνιμου εργατικού προσωπικού	3.010,44	654,43	3.629,58
Αμοιβές μετακινήσεων	0,00	525,62	1.606,03
Τέλη άρδευσης καλλιεργειών	0,00	7.528,05	7.179,05

Σύνολο δαπανών	65.543,85	81.972,05	67.470,49
-----------------------	------------------	------------------	------------------

Πίνακας 14. Μεταβλητές δαπάνες συμπαραγωγής χλοοτάπητα

Κατηγορία δαπάνης	2007	2008	2009
Πρώτες ύλες (λιπάσματα, φάρμακα)	46.812,75	53.170,35	43.269,03
Πετρέλαιο	4.692,63	2.766,52	4.582,80
Λοιπές δαπάνες (υλικά & εργασία επισκευής τρακτέρ και αρδευτικού δικτύου)	1.653,00	788,00	10.072,21
Τέλη άρδευσης	0,00	3.300,00	3.300,00
Σύνολο	53.158,38	60.024,87	61.224,04

Πίνακας 15. Συνολικές Μεταβλητές Δαπάνες Κτήματος Κωπαΐδας (σε ευρώ)

Κατηγορία δαπάνης	2007	2008	2009
Πρώτες ύλες, υλικά & λοιπές δαπάνες	108.046,23	119.220,93	103.113,59
Μισθοδοσία εποχιακού εργατικού προσωπικού	7.645,56	10.767,89	9.866,28
Αμοιβές υπερωριακής απασχ/σης μόνιμου εργατικού προσωπικού	3.010,44	654,43	3.629,58
Αμοιβές μετακινήσεων	0,00	525,62	1.606,03
Τέλη άρδευσης καλλιεργειών	0,00	10.828,05	10.479,05
Σύνολο	118.702,23	141.996,92	128.694,53

Από την ανάλυση των στοιχείων των παραπάνω πινάκων παρατηρούμε ότι οι δαπάνες παραγωγής ακολουθούν την αναλογία των εσόδων, όσων αφορά την καλλιέργεια του χλοοτάπητα και τις λοιπές καλλιέργειες. Από το συνδυασμό των παραπάνω πινάκων, και αφαιρώντας τις Δαπάνες από τα Έσοδα προκύπτει το Ακαθάριστο Κέρδος για την καλλιέργεια του Χλοοτάπητα (πίνακας 17), για το σύνολο των υπολοίπων καλλιεργειών (πίνακας 16), καθώς και το Ακαθάριστο Κέρδος συνολικά για το Κτήμα της Κωπαΐδας (πίνακας 18),

Πίνακας 16. Ακαθάριστο Κέρδος Λοιπών καλλιεργειών

Έτος	2007	2008	2009
Έσοδα	204.238,60	168.342,96	155.922,18
Δαπάνες	65.543,85	81.972,05	67.470,49
Ακαθάριστο κέρδος Α	138.694,75	86.370,91	88.451,69

Από τον πίνακα 18, προκύπτει ότι για τη Γεωργική Εκμετάλλευση του Κτήματος Κωπαΐδας το Ακαθάριστο Κέρδος ήταν € 118.702,23 το έτος 2007, € 141.996,92 το έτος 2008 και € 128.694,53 για το έτος 2009.

Πίνακας 18. Ακαθάριστο Κέρδος Κτήματος Κωπαΐδας

Έτος	2007	2008	2009
Έσοδα	372.612,60	336.716,98	324.296,20
Δαπάνες	118.702,23	141.996,92	128.694,53
Ακαθάριστο κέρδος	253.910,37	194.720,06	195.601,67

2.2.4.2 Οικονομικά αποτελέσματα ανά καλλιέργεια με βάση το κόστος παραγωγής.

Το ακαθάριστο κέρδος που προκύπτει από τους παραπάνω πίνακες είναι η ταμειακή απεικόνιση του οικονομικού αποτελέσματος της Γεωργικής εκμετάλλευσης. Κατά τον υπολογισμό των δαπανών δεν υπολογίζονται οι αμοιβές για το προσωπικό που εργάζεται για το κτήμα, αλλά η μισθοδοσία δεν επιβαρύνει τη λειτουργία του κτήματος. Επιπλέον δεν υπολογίζονται αποσβέσεις για τα πάγια στοιχεία της εκμετάλλευσης καθώς και οποιαδήποτε άλλο στοιχείο κόστους που δεν έχει «ταμιακή επίδραση». Το γεγονός αυτό επαναλαμβάνεται και για τα οικονομικά αποτελέσματα των υπολοίπων Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων που παρουσιάστηκαν προηγουμένως.

Θα ήταν πολύ χρήσιμο να υπολογιστεί το Οικονομικό Αποτέλεσμα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με βάση το πραγματικό κόστος παραγωγής το οποίο ενσωματώνεται στα παραγόμενα προϊόντα. Ακόμη πιο χρήσιμο θα ήταν υπολογισμός Εσόδων και Κόστους κάθε καλλιέργειας ανά μονάδα επιφανείας, ώστε να μπορούμε να αξιολογήσουμε κάθε καλλιέργεια μεμονωμένα.

Με βάση τα κοστολογικά δεδομένα που έχει στη διάθεσή της η ΕΑΔΠ-ΓΠΑ είναι εφικτό να υπολογίσουμε το Κέρδος ή Ζημία ανά στρέμμα για τις καλλιέργειες του Κτήματος της Κωπαΐδας. Για τον υπολογισμό του κόστους παραγωγής χρησιμοποιήσαμε τις παρακάτω παραδοχές:

1. Τα Έσοδα δεν περιλαμβάνουν τις επιδοτήσεις, αλλά προκύπτουν από το γινόμενο της πωλούμενης τιμής επί της ποσότητας.
2. Από τον πίνακα υπολογισμού ετησίων δαπανών παραγωγής για τα έτη 2008 και 2009, χρησιμοποιήσαμε τις ΕΜΦΑΝΕΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ.
3. Από τον πίνακα υπολογισμού ετησίων δαπανών παραγωγής, δεν υπολογίστηκε το κόστος που προέρχεται από τα παρακάτω :

- i. Έδαφος
- ii. Τόκοι δαπανών εργασίας
- iii. Αποσβέσεις
- iv. Τόκοι παγίου κεφαλαίου
- v. Ασφάλιστρα
- vi. Τόκοι συντήρησης & ασφαλίσεων
- vii. ΕΛΓΑ
- viii. Τόκοι κεφαλαίου.

Από την επεξεργασία των κοστολογικών δεδομένων με βάση τις παραπάνω παραδοχές προέκυψαν οι πίνακες που ακολουθούν για κάθε καλλιέργεια και για τα έτη 2008, 2009.

Πίνακας 19. Κόστος-Έσοδα για ΒΑΜΒΑΚΙ

ΒΑΜΒΑΚΙ	2008	2009
Απόδοση (kg/στρ.)	343	407
Τιμή πώλησης €/kg	0,25	0,28
Έσοδα (€/στρ.)	199	182
Δαπάνες (€/στρ.)	208	181
Κέρδος/Ζημία (€/στρ.)	-8	1

Πίνακας 20. Κόστος-Έσοδα για ΑΡΑΒΟΣΙΤΟ (Ξηρό Καρπό)

ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ (Ξηρός καρπός)	2008	2009
Απόδοση (kg/στρ.)	511	1.159
Τιμή πώλησης €/kg	0,156	0,135
Έσοδα (€/στρ.)	113,07	163,36
Δαπάνες (€/στρ.)	148,96	166,93
Κέρδος/Ζημία (€/στρ.)	-36	-4

Πίνακας 21. Κόστος-Έσοδα για ΜΗΔΙΚΗ

ΜΗΔΙΚΗ	2008	2009
Απόδοση (kg/στρ.)	1.491	1.956
Τιμή πώλησης (€/kg)	0,156	0,135
Έσοδα (€/στρ.)	253,85	199,47
Δαπάνες (€/στρ.)	102,86	71,12
Κέρδος/Ζημία (€/στρ.)	151	128

Πίνακας 22. Κόστος-Έσοδα για ΣΙΤΟ ΣΚΛΗΡΟ

ΣΙΤΟΣ ΣΚΛΗΡΟΣ	2008	2009
Απόδοση (kg/στρ.)	460	365
Τιμή πώλησης (€ /kg)	0,3330	0,1920
Έσοδα (€/στρ.)	187,78	81,46
Δαπάνες (€/στρ.)	64,34	38,44
Κέρδος/Ζημία (€/στρ.)	123	43

Πίνακας 23. Κόστος-Έσοδα για ΗΛΙΑΝΘΟ

ΗΛΙΑΝΘΟΣ	2008	2009
Απόδοση (kg/στρ.)		329
Τιμή πώλησης (€ /kg)		0,3000
Έσοδα (€/στρ.)		98,55
Δαπάνες (€/στρ.)		167,09
Κέρδος/Ζημία (€/στρ.)		-69

Πίνακας 24. Κόστος-Έσοδα για ΣΟΓΙΑ

ΣΟΡΓΟ	2008	2009
Απόδοση (kg/στρ.)		393
Τιμή πώλησης (€ /kg)		0,0235
Έσοδα (€/στρ.)		92,31
Δαπάνες (€/στρ.)		260,18
Κέρδος/Ζημία (€/στρ.)		-168

Πίνακας 25. Κόστος-Έσοδα για ΧΛΟΟΤΑΠΗΤΑ

ΧΛΟΟΤΑΠΗΤΑΣ	2008	2009
Απόδοση m2/στρ.	415	415
Τιμή πώλησης (€ /m2)	2,056	2,050
Έσοδα (€/στρ.)	854,23	851,68
Δαπάνες (€/στρ.)	366,32	368,71
Κέρδος/Ζημία (€/στρ.)	488	483

Από τους πίνακες 19-25, που απεικονίζουν το Κόστος και τα Έσοδα ανά επιφάνεια κα ανά καλλιέργεια, παρατηρούμε ότι οι περισσότερες καλλιέργειες έχουν αρνητική ή οριακά θετική οικονομική απόδοση. Εξάιρεση αποτελεί η Μηδική και ο Χλοοτάπητας που για το έτος 2009 εμφανίζουν κέρδος 128 και 483 €/στρέμμα αντίστοιχα.

2.3 Σύνοψη των Αποτελεσμάτων Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

Στους πίνακες 26-28 συνοψίζονται τα οικονομικά αποτελέσματα της παραγωγικής διαχείρισης των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων για τις καλλιεργητικές περιόδους 2007-2009

Πίνακας 26. Οικονομικά αποτελέσματα έτους 2009

Γεωργική Εκμετάλλευση	Έσοδα	Μεταβλητές Δαπάνες	Ακαθάριστο Κέρδος
Κωπαΐδας- Λοιπές Καλλιέργειες	155.922,18	67.470,49	88.451,69
Χλοοτάπητα	168.374,04	61.224,04	107.150,00
Σύνολο Αγρ.Κωπαΐδας	324.296,22	128.694,53	195.601,69
Σπάτων	75.562,82	66.557,73	9.005,09
Θερμοκήπιο	37.255,67	35.860,20	1.395,47
ΣΥΝΟΛΟ	437.114,71	231.112,46	206.002,25

Πίνακας 27. Οικονομικά αποτελέσματα έτους 2008

Γεωργική Εκμετάλλευση	Έσοδα	Μεταβλητές Δαπάνες	Ακαθάριστο Κέρδος
Κωπαΐδας- Λοιπές Καλλιέργειες	168.228,01	81.972,05	86.255,96
Χλοοτάπητας	168.374,02	60.024,87	108.349,15
Σύνολο Αγρ.Κωπαΐδας	336.602,03	141.996,92	194.605,11
Σπάτων	81.597,35	68.976,21	12.190,79
Θερμοκήπιο	42.630,20	33.750,54	8.879,66
ΣΥΝΟΛΟ	460.829,58	244.723,67	215.675,56

Πίνακας 28. Οικονομικά αποτελέσματα έτους 2007

Γεωργική Εκμετάλλευση	Έσοδα	Μεταβλητές Δαπάνες	Ακαθάριστο Κέρδος
Κωπαΐδας- Λοιπές Καλλιέργειες	204.238,60	65.543,85	138.694,75
Χλοοτάπητας	168.374,00	53.158,38	115.215,62
Σύνολο Αγρ.Κωπαΐδας	372.612,60	118.702,23	253.910,37
Σπάτων	75.824,70	89.783,68	-13.958,98
Θερμοκήπιο	23.007,74	24.958,58	-1.950,84
Ωρωπός	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	471.445,04	233.444,49	238.000,55

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει τα στοιχεία που παρουσιάζονται στους πίνακες 26-28, είναι ταμιακά αποτελέσματα που δεν περιέχουν το πραγματικό κόστος παραγωγής που ενσωματώνεται στα παραγόμενα προϊόντα. Από τους 3 πίνακες διαπιστώνουμε ότι τα τελευταία έτη υπάρχει μια μικρή μείωση στα συνολικά Έσοδα με ανάλογη μείωση των Ακαθάριστων Κερδών, που για το έτος 2009 ανήλθε σε € 206.002,25.

2.4 Συγκεντρωτικά Οικονομικά Αποτελέσματα

2.4.1 Οικονομικά αποτελέσματα της Εταιρείας.

Στον πίνακα 29 παρουσιάζονται τα Έσοδα του Νομικού Προσώπου της Εταιρείας κατά τα έτη 2007-2009. Ο πίνακας περιλαμβάνει ξεχωριστά, εκτός από το σύνολο του Κτήματος Κωπαΐδας, τα έσοδα του χλοοτάπητα και των λοιπών καλλιεργειών του Κτήματος Κωπαΐδας, καθώς και την αμοιβή του Νομικού προσώπου της Εταιρείας από το Γ.Π.Α. Επίσης το έτος 2008 προήλθαν έσοδα από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων.

Πίνακας 29. Πορεία των εσόδων της Εταιρείας κατά τα έτη 2007-2009

Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις	2007	2008	2009
Κωπαΐδα – Λοιπές Καλλιέργειες	204.238,60	168.228,01	155.922,18
Χλοοτάπητας	168.374,00	168.374,02	168.374,04
Σύνολο Αγρ. Κωπαΐδας	372.612,60	336.602,03	324.296,22
Αγρ. Σπάτων	75.824,70	81.167,00	75.562,82
Αγρ. Ωρωπού	-	-	-
Θερμοκήπιο	23.007,74	42.630,20	37.255,67
1.ΣΥΝΟΛΟ Εσόδων Γεωργ. Εκμεταλλεύσεων	471.445,04	460.399,23	437.114,71
2. Νομικό Πρόσωπο Εταιρείας	14.800,55	11.081,68	16.004,52
ΣΥΝΟΛΟ Εσόδων Εταιρείας Γ.Π.Α	486.245,59	471.480,91	453.119,23
Αμοιβή Εταιρείας από ΓΠΑ	15.924,48	31.396,38	44.861,90
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	502.170,07	502.877,29	497.981,13

Από τον πίνακα 29 διαπιστώνουμε ότι για το 2009 τα έσοδα ανήλθαν σε € 497.981,13 ενώ το μεγαλύτερο μέρος αυτών ποσό € 324.296,22 προέρχονται από το Κτήμα Κωπαΐδας.

Στον πίνακα 30 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι δαπάνες συνολικά της Εταιρείας κατά τα έτη 2007-2009.

Πίνακας 30. Πορεία των δαπανών της Εταιρείας κατά τα έτη 2007-2009

Κατηγορία δαπάνης	2007	2008	2009
1.Αμοιβές μισθοδοσίας Γεωργ. Εκμεταλλεύσεων	91.305,14	81.669,87	75.233,67
2.Λοιπές Μεταβλητές Δαπάνες Γεωργ. Εκμεταλλεύσεων	142.139,35	163.053,80	155.878,79
ΣΥΝΟΛΟ Μεταβλητών Δαπανών Γεωργ. Εκμεταλλεύσεων	233.444,49	244.723,67	231.112,46
3.Δαπάνες Νομ.Προσ.Εταιρείας	25.291,55	29.394,80	36.934,11
4.Δαπάνες για λογ/σμό ΓΠΑ	49.489,35	114.345,23	277.064,80
ΣΥΝΟΛΟ Μεταβλητών Δαπανών	308.225,39	388.463,70	545.111,37
Δαπάνες Επενδύσεων Γεωργ. Εκμεταλλεύσεων	45.939,57	8.950,00	-
Δαπάνες Επενδύσεων Εταιρείας	20.356,35	2.464,84	-
Δαπάνες Επενδύσεων για λογαριασμό ΓΠΑ	6.032,61	55.079,57	4.197,48
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Καταβαλλόμενων Δαπανών	380.553,92	454.958,11	549.308,85
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	502.170,07	513.366,70	497.981,13
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΚΕΡΔΟΣ/ΖΗΜΙΑ	178.020,20	83.017,21	-91.992,14

Το Ακαθάριστο Κέρδος ή Ζημία της συνολικής Οικονομικής δραστηριότητας προκύπτει από την αφαίρεση των συνολικών δαπανών από τα συνολικά έσοδα των δύο προηγούμενων πινάκων. Για το έτος 2009 παρατηρούμε ότι εμφανίζεται Ζημία κυρίως λόγω της αύξησης των δαπανών για λογαριασμό του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

2.5 Στρατηγική Πρόταση

Όπως παρουσιάστηκε παραπάνω η Εταιρεία Αξιοποίησης της Περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών διαχειρίζεται τις κάτωθι **Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις**, που χωρίζονται ως εξής:

1.1. **Κτήμα Σκάλας Ωρωπού**, εκτάσεως 27.700 τ.μ

1.2. **Θερμοκήπιο στο κεντρικό οικόπεδο του ΓΠΑ**: εκτάσεως 1.800 τ.μ,

1.3. **Κτήμα Γιαλού Σπάτων**:

1.3.1. Εκτάσεως 430 στρεμμάτων, και

1.3.2. Οικόπεδο εκτάσεως 1570,8 τ.μ. μετά των επ' αυτού κτισμάτων

1.4. **Κτήμα Κωπαΐδας**:

1.4.1. Αγροτεμάχιο Μαυροματίου, συνολικής εκτάσεως 71.750 τ.μ.,

1.4.2. Έκταση 11.250 τ.μ,

1.4.3. Αγροτεμάχια 2 και 15 του Γ' Τομέα Κωπαΐδας, εκτάσεως 1.000 στρεμμάτων.

Στο Κτήμα Σκάλας Ωρωπού, τα τελευταία χρόνια δηλώνονται το σύνολο των 27 στρεμμάτων στις εκτάσεις δικαιωμάτων αγρανάπαυσης. Εξαιτίας του μικρού του μεγέθους δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις επιτυχούς επιχειρηματικής εκμετάλλευσης στα πλαίσια της λειτουργίας της Εταιρείας Αξιοποίησης της Περιουσίας του Γ.Π.Α.

Στο θερμοκήπιο στο κεντρικό οικόπεδο του ΓΠΑ, συστήνεται η διατήρηση της καλλιέργειας καλλωπιστικών φυτών εσωτερικού χώρου (θερμοκηπιακά φυτά), με στόχο την αύξηση των πωλήσεων ώστε να βελτιωθεί το Οικονομικό Αποτέλεσμα της συγκεκριμένης εκμετάλλευσης.

Στο Κτήμα Γιαλού Σπάτων, η καλλιέργεια της αμπέλου αποτελεί την κύρια γεωργική δραστηριότητα καταλαμβάνοντας έκταση περίπου 260 από σύνολο 460 στρέμματα, και χαρακτηρίζεται από χαμηλή στρεμματική απόδοση του αμπελώνα αλλά και χαμηλή τιμή πώλησης των παραγόμενων σταφυλιών. Επιπλέον οι χαμηλές τιμές πώλησης των σταφυλιών ενδέχεται να διατηρηθούν εξαιτίας της δύσκολης συγκυρίας στην οποία βρίσκεται ο αμπελο-οινικός τομέας της χώρας. Επομένως στη συγκεκριμένη γεωργική εκμετάλλευση δεν αναμένεται βελτίωση του Οικονομικού Αποτελέσματος, το οποίο μάλιστα ενδέχεται και να επιδεινωθεί εάν η εκμετάλλευση εξαιρεθεί από τη Βιολογική Γεωργία και απολεσθεί το Έσοδο της Επιδότησης.

Το Κτήμα της Κωπαΐδας αποτελεί την πιο ενδιαφέρουσα γεωργική εκμετάλλευση για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Από την παρουσίαση των Οικονομικών Αποτελεσμάτων που πραγματοποιήθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο συμπεραίνουμε ότι το Κτήμα της Κωπαΐδας συνεισφέρει με το μεγαλύτερο ποσοστό στα έσοδα της Εταιρείας Αξιοποίησης της Περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Στα πλαίσια της εξυπηρέτησης της Αποστολής της και της ορθής διαχείρισης της Περιουσίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, προτείνεται η ΕΑΔΠ-ΓΠΑ να υιοθετήσει ένα μοντέλο ανάπτυξης το οποίο θα παράγει **υψηλής ποιότητας, θρεπτικά, εύγευστα και ασφαλή κηπευτικά**. Πυρήνας για την δημιουργία του ανωτέρω μοντέλου ανάπτυξης είναι το Κτήμα της Κωπαΐδας εξαιτίας του μεγέθους (1.200 στρέμματα) αλλά και των υποδομών που παρέχει.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ

Σύνοψη

Ο κλάδος των νωπών οπωροκηπευτικών ανήκει στις συναφείς προς την γεωργία δραστηριότητες, του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας.

Στη συνέχεια εξετάζονται όλες τις κατηγορίες φρούτων και λαχανικών οι οποίες μέσω της τυποποίησης διατίθενται στην χονδρεμπορική-λιανεμπορική αλυσίδα. Αυτό θα βοηθήσει στην κατανόηση της λειτουργίας του κλάδου στον οποίο εντάσσονται τα προϊόντα τα οποία προτίθεται να καλλιεργηθούν από την επιχείρηση. Στην ανάλυση που ακολουθεί θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα κηπευτικά.

Η ανάπτυξη του κλάδου οφείλεται αφενός στις νέες ανάγκες της αγοράς για συσκευασμένα – τυποποιημένα είδη πέρα από την παραδοσιακή προώθηση μή τυποποιημένων προϊόντων στον τελικό καταναλωτή και αφετέρου στους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης που καθορίζουν τις προδιαγραφές παραγωγής, εμπορίας και διάθεσης φρέσκων προϊόντων.

Ζήτηση

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ζήτηση τυποποιημένων νωπών οπωροκηπευτικών είναι η αύξηση των εισοδημάτων και η άνοδος του αστικού πληθυσμού, με την συνεπακόλουθη αύξηση των προϊόντων που καταναλώνονται μέσω της αγοράς. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής πληθυσμού της ΕΣΥΕ, ο αστικός πληθυσμός της χώρας αυξήθηκε κατά 8,6% και ανήλθε σε 7.980.414 κατοίκους το 2001 έναντι 7.349.434 το 1991. Ωστόσο, στην Ελλάδα η αυτοκατανάλωση φρούτων και λαχανικών παραμένει σε σχετικά υψηλά επίπεδα, της τάξης του 8% επί της συνολικής κατανάλωσης νωπών οπωροκηπευτικών.

Ενισχυτικός παράγοντας ζήτησης είναι η υιοθέτηση υγιεινότερων τρόπων διατροφής, που σημαίνει υψηλό ποσοστό φρούτων και λαχανικών στο σύνολο των προϊόντων που αποτελούν την καθημερινή διατροφή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2008, η μέση μηνιαία κατανάλωση φρούτων ανά νοικοκυριό ανέρχεται σε 24,6 κιλά ενώ των λαχανικών σε 28 κιλά. Τα νοικοκυριά που διαμένουν στην

περιφέρεια πρωτευούσης πραγματοποίησαν μηνιαίες αγορές 27,9 κιλών φρούτων και 30,9 κιλών λαχανικών, ποσότητες υψηλότερες κατά 13% και 10% αντίστοιχα από τον μέσο όρο της χώρας.

Προσφορά

Βασικό χαρακτηριστικό του εξεταζόμενου κλάδου είναι η δραστηριοποίηση μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων. Αξιόλογη θέση καταλαμβάνουν οι συνεταιρισμοί όλων των μορφών (ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών, ομάδες παραγωγών, συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης) ενώ υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό εταιρειών νομικής μορφής. Λόγω του μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο και των μεγάλο αριθμό των διαλογητηρίων, ο βαθμός συγκέντρωσης στον κλάδο είναι χαμηλός. Πολλές επιχειρήσεις διαθέτουν σύγχρονες γραμμές διαλογής καθώς και πιστοποιημένα συστήματα τυποποίησης, συσκευασίας, διασφάλισης ποιότητας και υγιεινής.

Οι παραγωγικές εγκαταστάσεις του μεγαλύτερου μέρους των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο είναι συγκεντρωμένες σε όλες σχεδόν τις περιοχές της χώρας, η δε λειτουργία τους για αρκετές από τις επιχειρήσεις περιορίζεται σε ορισμένους μόνο μήνες το χρόνο.

Στην χώρα μας οι θερμοκηπιακές καλλιέργειες παρουσιάζουν συνεχή ανοδική πορεία τόσο ως προς την έκταση της καλλιεργούμενης επιφάνειας (4000 δεκάρια περίπου) όσο και ως προς την ποικιλία των φυτών που καλλιεργούνται (κηπευτικά – ανθοκομικά).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ οι εκτάσεις των θερμοκηπίων κηπευτικών φτάνουν στις 44.000 στρέμματα και οι εκτάσεις των θερμοκηπίων ανθοκομικών σε 4.000 στρέμματα. Για το 2007 οι αντίστοιχες εκτάσεις φτάνουν τα 45.000 στρέμματα όσον αφορά τα θερμοκήπια κηπευτικών, ενώ παραμένουν στις 4.000 στρέμματα οι εκτάσεις των θερμοκηπίων ανθοκομικών.

Τα κανάλια διανομής των τυποποιημένων οπωροκηπευτικών είναι οι κεντρικές αγορές, οι χονδρεμπορικές επιχειρήσεις εκτός κεντρικών αγορών, τα σουπερμάρκετ και οι λαϊκές αγορές. Τα τελευταία χρόνια το μερίδιο των σουπερμάρκετ αυξάνεται συνεχώς.

Αγορά

Η συνολική εγχώρια παραγωγή νωπών οπωροκηπευτικών ανήλθε σε 6,7 εκατ. τόνους το 2008, μοιρασμένη σχεδόν εξίσου μεταξύ φρούτων και λαχανικών. Σύμφωνα με τους μέσους όρους της περιόδου 1999-2008, από το σύνολο της παραγωγής φρούτων και λαχανικών ποσοστό 25% διατίθεται για βιομηχανική χρήση, οι εξαγωγές απορροφούν το 13 %, η αυτοκατανάλωση εκτιμάται σε 8%, ενώ η κατανάλωση τυποποιημένων προϊόντων καλύπτει περίπου το 24%. Το υπόλοιπο μέρος της παραγωγής είτε προωθείται χύμα στην αγορά είτε προορίζεται για απόσυρση, ενώ ένα μικρό μέρος καλύπτουν οι φθορές.

Κατά την περίοδο 1999-2008 η συνολική παραγωγή τυποποιημένων νωπών οπωροκηπευτικών κυμάνθηκε κατά μέσο όρο στους 2,4 εκατ. τόνους ετησίως, εκ των οποίων τα φρούτα κάλυψαν περίπου το 65%. Στον συγκεκριμένο κλάδο δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να παρατηρείται μεγάλη διασπορά στα μερίδια παραγωγής. Η εγχώρια κατανάλωση τυποποιημένων νωπών οπωροκηπευτικών παρουσίασε διακυμάνσεις την πενταετία 1999-2008, σημειώνοντας μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 2,2%. Η κατανάλωση τυποποιημένων φρούτων εκτιμάται σε 810 χιλ. τόνους περίπου το 2008, ενώ των λαχανικών σε 990 χιλ. τόνους. Το ποσοστό τυποποίησης των φρούτων είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο των λαχανικών.

Οι εξαγωγές φρούτων και λαχανικών κατά το 2008 κάλυψαν το 8,3% των συνολικών εξαγωγών της χώρας (σε αξία) και το 32,5% των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων. Η διάρθρωση των εξαγωγών αναφορικά με τον τόπο προορισμού μεταβλήθηκε κατά την περίοδο 1999-2008, με μείωση του μεριδίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (των 15 χωρών) και αύξηση του ποσοστού των τρίτων χωρών. Κατά την ίδια χρονική περίοδο, οι ποσότητες εισαγωγής αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 6,4%.

Ευρωπαϊκή και Διεθνής Αγορά

Σύμφωνα με στοιχεία της FAOSTAT η παγκόσμια παραγωγή φρούτων και λαχανικών κατά το 2009 ανήλθε σε 1,5 δισ. τόνους περίπου. Από το σύνολο της παραγωγής 587 εκατ. τόνοι αφορούσαν φρούτα και 941 εκατ.

τόνοι λαχανικά. Η παραγωγή φρούτων την περίοδο 2002-2009 αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,87% ενώ των λαχανικών 2,15%. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με τα νέα κράτη-μέλη, κάλυψε κατά το 2009 το 10,3% της παγκόσμιας παραγωγής φρούτων και το 7% της παραγωγής λαχανικών. Η σημαντικότερη παραγωγός χώρα φρούτων στην Ε.Ε είναι η Ιταλία με μερίδιο στη συνολική παραγωγή της Ε.Ε. κατά το 2009 της τάξης του 30% και ακολουθεί η Ισπανία (23,6%) και η Γαλλία (14,7%). Η Ιταλία κατέχει την πρώτη θέση στην παραγωγή λαχανικών αποσπώντας μερίδιο περίπου 20,7% στη συνολική παραγωγή της Ε.Ε. το 2009 και ακολουθούν η Ισπανία (20,6%) και η Πολωνία(8,8%). Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τον σημαντικότερο τόπο προορισμού και προσφοράς στο διεθνές εμπόριο φρούτων και λαχανικών.

3.1 Γενικά στοιχεία

Τα κηπευτικά είναι μία αρκετά μεγάλη κατηγορία ποωδών φυτών, κατά το πλείστον μονοετών αλλά και πολυετών.

Η καλλιέργεια των κηπευτικών πρέπει να αναζητηθεί σε βάθος χρόνου, τότε που ο άνθρωπος άρχισε να καλλιεργεί τη γη γύρω από τον τόπο διαμονής του, για να ικανοποιήσει μέρος των αναγκών του σε τροφή. Με τη βελτίωση των συνθηκών ζωής του, βελτιώθηκαν και οι μέθοδοι καλλιέργειας των λαχανικών. Ανασκαφές έφεραν στο φως υπολείμματα φυτών, σπόρων, καθώς και παραστάσεις με κηπευτικά. Οι αρχαίοι συγγραφείς δίνουν λεπτομερείς περιγραφές, όχι μόνο των φυτών και ποικιλιών, αλλά και των απαιτήσεών τους σε κλίμα και έδαφος, τη χρησιμότητά τους σαν είδη διατροφής καθώς επίσης και των φαρμακευτικών ιδιοτήτων τους. Από τέτοιες μαρτυρίες γνωρίζουμε ότι τα λαχανικά καλλιεργούνταν στην Ελλάδα από αρχαιότατων χρόνων. Αρχικά, ο αριθμός των λαχανικών που καλλιεργούνταν ήταν περιορισμένος. Τα τελευταία 60 χρόνια τόσο η παραγωγή, όσο και οι αποδόσεις των καλλιεργειών αυξήθηκαν σημαντικά. Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται στα βελτιωμένα μέσα παραγωγής (γεωργικά μηχανήματα, λιπάσματα κλπ.), διατήρησης και διακίνησης (μεταφοράς) καθώς επίσης και της γενετικής βελτίωσης των λαχανικών. Στα παραπάνω συνέβαλε ουσιαστικά η εκπαίδευση επιστημόνων γεωπόνων με τον καθοδηγητικό τους ρόλο,

καθώς επίσης και η ενημέρωση του πληθυσμού ως προς τη σημασία των λαχανικών στη δίαιτά του. Η αύξηση των ειδών, του αριθμού των ποικιλιών που καλλιεργούνται, αλλά και η παραγωγή των πιο βασικών κηπευτικών, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με την παροχή προστασίας την περίοδο των δυσμενών καιρικών συνθηκών, οφείλεται κατά κόρον στην αυξημένη ζήτησή τους.

3.2 Η ζήτηση για νωπά οπωροκηπευτικά προϊόντα

Η ζήτηση για τυποποιημένα νωπά οπωροκηπευτικά μπορεί να διακριθεί στην εγχώρια και την ευρωπαϊκή. Η ζήτηση των ευρωπαϊκών χωρών ιδιαίτερα αυτών της Δυτικής Ευρώπης αφορά τυποποιημένα οπωροκηπευτικά με υψηλές προδιαγραφές ποιότητας, εμφάνισης και υγιεινής. Η εγχώρια ζήτηση διακρίνεται σε αυτήν που προέρχεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας όπου τα τυποποιημένα-συσκευασμένα προϊόντα αποκτούν όλο και μεγαλύτερο μερίδιο στην συνολική ζήτηση και στην υπόλοιπη χώρα όπου η ζήτηση ικανοποιείται κατά το μεγαλύτερο μέρος από μη τυποποιημένα νωπά οπωροκηπευτικά.

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ζήτηση τυποποιημένων νωπών οπωροκηπευτικών είναι η αύξηση των εισοδημάτων και η άνοδος του αστικού πληθυσμού, με την συνεπακόλουθη αύξηση των προϊόντων που καταναλώνονται μέσω της αγοράς. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής πληθυσμού της ΕΣΥΕ, ο αστικός πληθυσμός της χώρας αυξήθηκε κατά 8,6% και ανήλθε σε 7.980.414 κατοίκους το 2001 έναντι 7.349.434 το 1991. Ωστόσο, στην Ελλάδα η αυτοκατανάλωση φρούτων και λαχανικών παραμένει σε σχετικά υψηλά επίπεδα, της τάξης του 8% επί της συνολικής κατανάλωσης νωπών οπωροκηπευτικών.

Ενισχυτικός παράγοντας ζήτησης είναι η υιοθέτηση υγιεινότερων τρόπων διατροφής, που σημαίνει υψηλό ποσοστό φρούτων και λαχανικών στο σύνολο των προϊόντων που αποτελούν την καθημερινή διατροφή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2008, η μέση μηνιαία κατανάλωση φρούτων ανά νοικοκυριό ανέρχεται σε 24,6 κιλά ενώ των λαχανικών σε 28 κιλά. Τα νοικοκυριά που διαμένουν στην περιφέρεια πρωτεύουσας πραγματοποίησαν μηνιαίες αγορές 27,9 κιλών

φρούτων και 30,9 κιλών λαχανικών, ποσότητες υψηλότερες κατά 13% και 10% αντίστοιχα από τον μέσο όρο της χώρας.

3.2.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την Ζήτηση

Γενικά, η ζήτηση νωπών οπωροκηπευτικών αυξάνεται με την άνοδο του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος σε μια χώρα. Τα υψηλότερα εισοδήματα δίνουν την δυνατότητα στους καταναλωτές να απελευθερωθούν από την εξάρτηση της κατανάλωσής τους από είδη που ικανοποιούν βασικές ανάγκες επιβίωσης. Βέβαια οι μεταβολές αυτές γίνονται σε μέσο – μακροχρόνια περίοδο αναφοράς. Σε βραχυχρόνια περίοδο η κατανάλωση είναι σχεδόν σταθερή και επηρεάζεται μόνο από παράγοντες της προσφοράς (εποχικότητα, καιρικά φαινόμενα). Σε χώρες χαμηλού εισοδήματος όπου η κάλυψη των απαραίτητων θερμίδων είναι προτεραιότητα στην διατροφή, το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινής διατροφής καλύπτουν λαχανικά που περιέχουν άμυλο, ρίζες, βολβοί και όσπρια. Η κατανάλωση στηρίζεται σε προϊόντα τοπικής παραγωγής, εποχικά στην διαθεσιμότητά τους, καθώς τα χαμηλά εισοδήματα δεν επιτρέπουν εισαγωγές από άλλες χώρες. Όπως διαπιστώνεται στον παρακάτω πίνακα η προσφορά φρούτων και λαχανικών αυξάνεται διαχρονικά σε όλες τις χώρες όλων των επιπέδων εισοδήματος, ωστόσο η κατά κεφαλήν διαθεσιμότητα των οπωροκηπευτικών στις χαμηλού εισοδήματος χώρες (όσες το 2001 είχαν κατά κεφαλήν εισόδημα κάτω από \$745 σύμφωνα με την World Bank) κάλυπτε κατά το 1998 το 50% των χωρών μεσαίου εισοδήματος και το 38% των χωρών υψηλού εισοδήματος. Τα ποσοστά για το 1961 ήταν 65% και 53% αντίστοιχα.

Π 3.1 Προσφορά φρούτων και λαχανικών ανά ομάδα χωρών με παρόμοιο επίπεδο ανάπτυξης (1961-1998)									
Επίπεδο ανάπτυξης	1961	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Χαμηλού εισοδήματος	78	78	79	81	80	81	81	86	86
Μεσαίου εισοδήματος	120	127	132	140	154	155	161	164	170
Υψηλού εισοδήματος	147	156	178	184	193	204	214	222	223

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών της ΕΣΥΕ που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2008 η μέση μηνιαία κατανάλωση νωπών φρούτων και λαχανικών από τα νοικοκυριά ανήλθε σε περίπου 52 κιλά. Αν γίνει αναγωγή του παραπάνω μεγέθους σε κατά κεφαλήν κατανάλωση (το μέσο νοικοκυριό έχει 2,82 μέλη σύμφωνα με την ίδια έρευνα) καθώς επίσης και σε ετήσια βάση, τότε η κατά κεφαλήν κατανάλωση φρούτων και λαχανικών ανήλθε κατά το έτος της έρευνας σε 223 κιλά. Η εκτίμηση αυτή τοποθετεί την Ελλάδα στο επίπεδο κατανάλωσης της ομάδας χωρών υψηλού εισοδήματος. Η διαφοροποίηση της εγχώριας ζήτησης σε σχέση με την αντίστοιχη της Δυτικής Ευρώπης βρίσκεται στο ότι στις πιο αναπτυγμένες αγορές είναι διαθέσιμη στον καταναλωτή πολύ μεγαλύτερη ποικιλία ειδών με μικρότερη εξάρτηση από την εποχικότητα στην παραγωγή.

Όσον αφορά τα τυποποιημένα νωπά οπωροκηπευτικά υπάρχει υψηλή συσχέτιση της κατανάλωσής τους με τον ρυθμό αύξησης του αστικού πληθυσμού. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής πληθυσμού της ΕΣΥΕ, ο αστικός πληθυσμός κατά το 2001 ανήλθε σε 7.980.414 κατοίκους έναντι 7.349.434 το 1991 (ποσοστό αύξησης 8,6%).

Σημαντικός παράγοντας επηρεασμού της ζήτησης ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία, είναι η δημοσιοποίηση μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) επιστημονικών ερευνών σχετικών με την θετική επίδραση διάφορων συστατικών που περιέχουν τα νωπά οπωροκηπευτικά στην υγεία. Ως παραδείγματα φρούτων και λαχανικών που αυξήθηκε η ζήτησή τους μετά από δημοσιεύματα σχετικά με τις ευεργετικές επιδράσεις τους στην υγεία, αναφέρονται στις ΗΠΑ το μπρόκολο, τα σταφύλια και τα μούρα. Ωστόσο, ενώ ο παράγοντας αυτός μπορεί να αυξήσει την ζήτηση κάποιου προϊόντος δεν είναι επαρκής ώστε να διατηρήσει την κατανάλωση σε υψηλά επίπεδα. Σαν χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου προϊόντος αναφέρεται στην παραπάνω μελέτη το γκρέιπφρουτ, η κατανάλωση του οποίου αυξήθηκε ταχύτατα μετά την υποστήριξη και την προώθησή του από οργανισμούς όπως η American Heart Association και η American Cancer Society, όμως μετά το 1976 η ζήτηση άρχισε να μειώνεται.

Ενισχυτικός παράγοντας της ζήτησης στην εγχώρια αγορά είναι οι εισαγωγές φρούτων και λαχανικών που δεν παράγονται εγχωρίως (τροπικά είδη καθώς και σπάνιες ποικιλίες με περιορισμένη προσφορά), οι οποίες αυξάνουν τις επιλογές των καταναλωτών. Ως παράδειγμα τέτοιου προϊόντος αναφέρεται για την αγορά των ΗΠΑ το μάνγκο, οι εισαγωγές του οποίου αυξήθηκαν κατά 184% μεταξύ των ετών 1990-1999, η δε εξοικείωση των καταναλωτών με το συγκεκριμένο είδος το τοποθέτησε ως βασικό πλέον στην αγορά φρούτων των ΗΠΑ.

3.2.2 Αποτελέσματα έρευνας οικογενειακών προϋπολογισμών της ΕΣΥΕ 2008

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζεται ο μέσος όρος των μηνιαίων ποσοτήτων νωπών οπωροκηπευτικών που αποκτήθηκαν από τα νοικοκυριά της χώρας, σύμφωνα με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών που πραγματοποιήθηκε από την ΕΣΥΕ κατά την περίοδο 2008 και είναι η τελευταία διαθέσιμη.

Π 3.2 Μέσος όρος μηνιαίων ποσοτήτων νωπών οπωροκηπευτικών που αγοράστηκαν από τα νοικοκυριά κατά βαθμό αστικότητας (2008)							
Προϊόντα	Όλες οι περιοχές	Σύνολο Αστικών περιοχών	Περιφέρεια Πρωτεύουσας	Θες/νικη	Λοιπές αστικές περιοχές	Ημιαστικές περιοχές	Αγροτικές περιοχές
Φρούτα	24.582	26.275	27.939	25.038	23.263	23.055	20.082
Λεμόνια	1.401	1.566	1.790	1.521	1.124	1.059	1.066
Μανταρίνια	1.102	1.261	1.324	1.303	1.118	795	765
Πορτοκάλια	5.551	6.426	7.197	6.285	4.896	4.095	3.585
Λοιπά εσπεριδοειδή	70	83	86	140	60	79	23
Μπανάνες	1.702	1.956	2.126	1.681	1.696	1.428	1.050
Μήλα	4.058	4.152	4.393	3.853	3.752	3.988	3.800
Αχλάδια	1.230	1.408	1.555	1.277	1.149	1.150	713
Ροδάκινα	1.419	1.483	1.485	1.904	1.350	1.268	1.298
Βερίκοκα	257	332	419	409	130	111	102
Βύσσινα, κεράσια	392	459	537	572	266	343	206
Δαμάσκηνα	50	63	77	76	30	29	22
Αβοκάντο	4	6	8	-	5	2	-

Μούσμουλα	18	23	33	11	8	24	-
Σύκα	16	21	16	45	25	13	3
Σταφύλια	845	884	813	1.119	955	842	726
Φράουλες	148	203	264	156	92	51	25
Ακτινίδια	270	320	341	421	246	248	126
Καρπούζια	4.827	4.335	4.169	3.365	4.972	6.175	5.649
Πεπόνια	1.167	1.227	1.230	815	1.348	1.306	903
Λοιπά φρούτα	55	67	76	85	41	49	20
Λαχανικά	28.042	29.274	30.889	25.095	27.268	26.293	25.110
Αντίδια, ραδικία	1.381	1.700	2.013	631	1.391	1.086	535
Μαρούλια	609	688	640	1.106	656	538	398
Σπανάκι	557	617	654	588	552	535	379
Μαϊντανός, δυόσμος	288	355	407	323	259	202	124
Κουνουπίδια	492	549	581	595	470	398	361
Λάχανα	1.090	1.203	1.184	1.447	1.167	956	806
Αγγούρια	1.093	1.179	1.235	1.154	1.072	928	914
Αρακάς	45	51	43	70	61	36	31
Κολοκυθάκια	919	1.048	1.218	687	813	721	618
Κουκιά	19	18	20	-	18	14	26
Μελιτζάνες	756	791	784	826	793	917	561
Μπάμιες	122	118	109	102	139	186	104
Πιπεριές	761	834	757	1.463	797	714	557
Τομάτες	6.273	6.446	6.761	6.069	5.921	6.344	5.687
Φασολάκια	901	956	929	950	1.013	848	757
Αγκινάρες	192	214	277	11	150	160	141
Καρότα	695	803	950	544	585	563	425
Κρεμμύδια φρέσκα	187	219	227	203	206	179	91
Παντζάρια	177	196	207	247	158	89	162
Πράσα	223	210	149	418	270	282	231
Σκόρδα φρέσκα	2	3	2	2	4	2	1
Πατάτες	11.093	10.882	11.521	7.492	10.627	10.460	12.098
Γλυκοπατάτες	102	115	132	98	86	86	72
Λοιπά λαχανικά	65	79	89	69	60	49	31
Γενικό σύνολο	52.624	55.549	58.828	50.133	50.531	49.348	45.192

Ποσότητες σε γραμμάρια.

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2008

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα Π 3.2, τα νοικοκυριά προμηθεύτηκαν μηνιαία μέσω της αγοράς 24,6 κιλά φρούτων και 28 κιλά λαχανικών. Τα νοικοκυριά που διαμένουν στην περιφέρεια πρωτεύουσας πραγματοποίησαν υψηλότερες αγορές σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας.

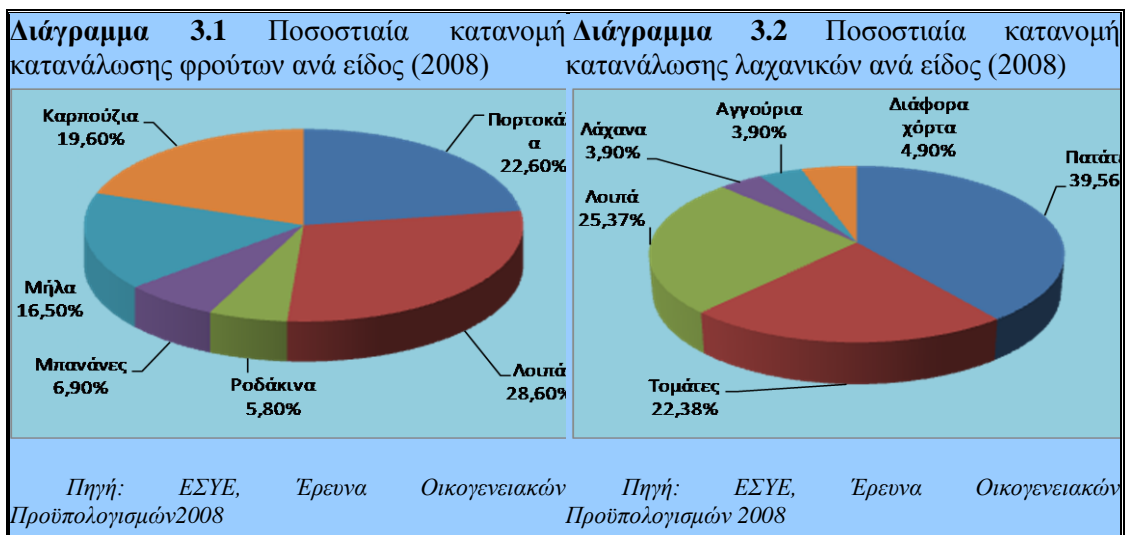
Συγκεκριμένα, αγόρασαν 27,9 κιλά φρούτων και 30,9 κιλά λαχανικών. Οι αγροτικές περιοχές της χώρας απόκτησαν από την αγορά τις μικρότερες ποσότητες αφού εκεί η αυτοκατανάλωση είναι αυξημένη. Ως αυτοκατανάλωση χαρακτηρίζεται η απόκτηση από το νοικοκυριό προϊόντων που προέρχονται από δική του παραγωγή, από δική του επιχείρηση ή από άλλες πηγές (π.χ από άλλα νοικοκυριά). Όπως προκύπτει από τον πίνακα Π 3.3 τα νοικοκυριά στο σύνολο της χώρας απόκτησαν εκτός αγοράς μηνιαία 1,7 κιλά φρούτων και 2,9 κιλά λαχανικών. Στις αγροτικές περιοχές της χώρας, όπως είναι αναμενόμενο, τα μεγέθη ήταν κατά πολύ υψηλότερα και εκτιμήθηκαν σε 3,3 και 8,3 κιλά αντίστοιχα.

Π 3.3 Μέσος όρος μηνιαίων ποσοτήτων νωπών οπωροκηπευτικών που αποκτήθηκαν από τα νοικοκυριά εκτός αγοράς κατά βαθμό αστικότητας (2008)

	Όλες οι περιοχές	Σύνολο Αστικών περιοχών	Περιφέρεια Πρωτεύουσας	Θεσσαλονίκη	Λοιπές αστικές περιοχές	Ημιαστικές περιοχές	Αγροτικές περιοχές
Από δική του παραγωγή							
Φρούτα	848	282	157	6	623	1.607	2.217
Λαχανικά	2.129	316	84	120	845	3.600	7.042
Σύνολο	2.977	598	241	126	1.468	5.207	9.259
Από δική του επιχείρηση							
Φρούτα	114	140	71	90	293	71	64
Λαχανικά	98	70	61	150	57	141	170
Σύνολο	212	210	132	240	350	212	234
Από άλλες πηγές							
Φρούτα	731	677	517	371	1.100	612	974
Λαχανικά	734	587	309	523	1.176	1.005	1.053

Σύνολο	1.465	1.264	826	894	2.276	1.617	2.027
Σύνολο αυτοκατανάλωσης							
Φρούτα	1.693	1.099	745	467	2.016	2.290	3.255
Λαχανικά	2.961	973	454	793	2.078	4.746	8.265
Σύνολο	4.654	2.072	1.199	1.260	4.094	7.036	11.520
<i>Ποσότητες σε γραμμάρια.</i>							
<i>Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2008</i>							

Τα είδη φρούτων και λαχανικών με την μεγαλύτερη κατανάλωση σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας της ΕΣΥΕ, παρουσιάζονται στα διαγράμματα 3.1 και 3.2. Τα 5 πρώτα σε κατανάλωση φρούτα καλύπτουν μερίδιο 71,4% στην συνολική κατανάλωση και είναι κατά σειρά σπουδαιότητας τα πορτοκάλια, τα καρπούζια, τα μήλα, οι μπανάνες και τα ροδάκινα. Τα 5 πρώτα σε κατανάλωση λαχανικά καλύπτουν ποσοστό 74,6% του συνόλου και είναι οι πατάτες, οι τομάτες, τα αντίδια-ραδίκια, τα αγγούρια και τα λάχανα. Σημειώνεται ότι μόνο οι πατάτες και οι τομάτες καλύπτουν ποσοστό 62% της συνολικής κατανάλωσης λαχανικών.

3.3 Η Προσφορά Νωπών Οπωροκηπευτικών Προϊόντων

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί καταγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά της προσφοράς του κλάδου των τυποποιημένων νωπών οπωροκηπευτικών, η διάρθρωση του κλάδου, τα κανάλια διάθεσης των προϊόντων. Η γενική

παρατήρηση για τον υπό εξέταση κλάδο είναι ότι περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων και συνεταιρισμών με έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό.

3.3.1 Δομή και Διάρθρωση του Κλάδου

Στον κλάδο τυποποίησης νωπών οπωροκηπευτικών δραστηριοποιείται πολύ μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων, καθώς και αγροτικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι διαθέτουν ανάλογες εγκαταστάσεις (διαλογής-τυποποίησης και συσκευασίας των προϊόντων). Ο μεγάλος αριθμός των διαλογητήριων υποδηλώνει μικρό βαθμό συγκέντρωσης στον κλάδο και οφείλεται στο σχετικά χαμηλό ύψος επένδυσης που απαιτείται για μια επιχείρηση για την είσοδό της στον κλάδο. Λόγω του εξαγωγικού προσανατολισμού και των αυξημένων απαιτήσεων ποιότητας και εμφάνισης στις αναπτυσσόμενες αγορές της Ευρώπης, πολλές επιχειρήσεις διαθέτουν σύγχρονες γραμμές διαλογής καθώς και πιστοποιημένα συστήματα τυποποίησης, συσκευασίας, διασφάλισης ποιότητας και υγιεινής.

Βασικό χαρακτηριστικό του κλάδου είναι η συνύπαρξη παράλληλα με τις εταιρείες νομικής μορφής Α.Ε και Ε.Π.Ε., ομόρρυθμων και ατομικών επιχειρήσεων με σημαντική θέση στην εγχώρια αγορά αλλά και στις εξαγωγές. Σημειώνεται ότι αξιόλογη θέση στην προσφορά κατέχουν συνεταιρισμοί όλων των μορφών (ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών, ομάδες παραγωγών, συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης).

Οι παραγωγικές εγκαταστάσεις των εταιρειών του κλάδου συνήθως χωροθετούνται στον τόπο παραγωγής των υπό διαλογή και τυποποίηση προϊόντων. Κατά συνέπεια παρατηρείται υψηλός βαθμός συγκέντρωσης σε δύο ευρύτερες περιοχές της χώρας:

α) την Κεντρική Μακεδονία (νομοί Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας), με κύρια προϊόντα τα πυρηνόκαρπα, τα σπαράγγια και τα ακτινίδια

β) την Πελοπόννησο (νομοί Κορινθίας, Αργολίδος, Ηλείας) με κύρια προϊόντα τα εσπεριδοειδή και τα σταφύλια.

Τα υπόλοιπα διαλογητήρια-συσκευαστήρια φρούτων και λαχανικών είναι διάσπαρτα σε διάφορες περιοχές της χώρας όπου υπάρχει συγκέντρωση παραγωγής νωπών οπωροκηπευτικών όπως π.χ. στην Κρήτη.

Άλλο χαρακτηριστικό του κλάδου είναι η εποχικότητα στην λειτουργία των τυποποιητικών μονάδων που οφείλεται στους εξής παράγοντες:

- α) στην περίοδο συγκομιδής των προϊόντων της πρωτογενούς παραγωγής που απαιτεί υψηλά επίπεδα χρησιμοποίησης του παραγωγικού εξοπλισμού σε μικρό χρονικό διάστημα
- β) στην περιορισμένη ποικιλία αγροτικών προϊόντων που διατίθενται προς τυποποίηση.

Ως συνέπεια της εποχικής λειτουργίας οι εταιρίες του κλάδου απασχολούν ελάχιστο μόνιμο προσωπικό ενώ το μεγαλύτερο μέρος των απασχολούμενων εργάζεται ορισμένους μήνες το χρόνο.

Επισημαίνεται ότι, πολλές από τις εταιρίες του κλάδου εκτός από την παραγωγή πραγματοποιούν παράλληλα και εισαγωγές οπωροκηπευτικών. Αρκετές από τις μεγάλες αλυσίδες σουπερμάρκετ έχουν δικές τους εγκαταστάσεις όπου τυποποιούνται και συσκευάζονται σε μικροσυσκευασίες ωπλά οπωροκηπευτικά και στην συνέχεια διατίθενται στο δίκτυό τους.

3.3.2 Συσκευαστικά Υλικά

Οι συσκευασίες των προϊόντων που περνούν από την διαδικασία της διαλογής-τυποποίησης διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: υπερchonδρεμπορικές, χονδρεμπορικές, λιανεμπορικές.

Οι υπερchonδρεμπορικές είναι μεγάλες συσκευασίες που απευθύνονται σε χονδρέμπορους, οι χονδρεμπορικές απευθύνονται σε καταστήματα λιανικής και σουπερμάρκετ, ενώ οι λιανεμπορικές είναι οι μικροσυσκευασίες στις οποίες ο τελικός καταναλωτής αγοράζει τα τυποποιημένα οπωροκηπευτικά.

Οι συσκευασίες διαφέρουν ανάλογα με το προϊόν. Ενδεικτικά αναφέρονται στη συνέχεια οι συσκευασίες ορισμένων προϊόντων. Τα εσπεριδοειδή, ροδάκινα, βερίκοκα, μήλα, αχλάδια, τομάτες συσκευάζονται σε χαρτοτελάρα ή ξύλινα τελάρα μεγάλου μεγέθους στις χονδρεμπορικές, μονόσειρα ή δύοσειρα στις λιανεμπορικές..

Οι μικροσυσκευασίες που απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή περιλαμβάνουν υλικά όπως δίχτυα ποσότητας 1,2 και 3 κιλών για τα προϊόντα με κέλυφος που είναι ανθεκτικότερα, δίσκους πλαστικούς καλυμμένους με

διαφανείς μεμβράνες για τα ευπαθέστερα καθώς και για εκείνα που διατίθενται τεμαχισμένα (π.χ καρπούζια, πεπόνια).

3.3.3 Συνθήκες αγοράς – εμπορία – κανάλια διανομής

Εμπορία αγροτικών προϊόντων ονομάζεται το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται από τη στιγμή που τα προϊόντα παραλαμβάνονται από τους παραγωγούς στους τόπους παραγωγής τους μέχρι τη στιγμή που παραδίδονται στους καταναλωτές. Η εμπορία περιλαμβάνει μία δέσμη δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται σε όλο το φάσμα που παρεμβάλλεται μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης. Τέτοιες δραστηριότητες είναι η τυποποίηση, η συσκευασία, η μεταποίηση, οι μεταφορές, η αποθήκευση, η έρευνα αγοράς, η διαφήμιση, η πώληση, η τιμολόγηση κ.α

Η διακίνηση των προϊόντων ποικίλλει ανάλογα με το είδος του προϊόντος και τα στάδια της αγοράς. Υπάρχουν διαφορές στη φθαρτότητα, τη μεταχείριση που επιδέχεται κάθε προϊόν καθώς και τη μεταποίηση που χρειάζονται μερικά προϊόντα.

Η εμπορία και διακίνηση των φρούτων και λαχανικών είναι μια πολυδάπανη λειτουργία με πολλά προβλήματα που οφείλονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτών των προϊόντων.

Δίκτυα διανομής

Τα δίκτυα διανομής για φρούτα και λαχανικά είναι τα εξής:

- Οι κεντρικές αγορές φρούτων και λαχανικών στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Η αγορά της Αθήνας περιλαμβάνει 550 περίπου χονδρεμπορικές επιχειρήσεις και διακινεί περίπου 500.000 τόνους φρούτων και λαχανικών. Η αγορά της Θεσσαλονίκης περιλαμβάνει 280 χονδρεμπορικές επιχειρήσεις και διακινεί 280.000 τόνους φρούτων και λαχανικών. Το μερίδιο αγοράς των κεντρικών αγορών εκτιμάται περίπου στο 20-25% της αγοράς.
- Οι χονδρέμποροι εκτός των κεντρικών αγορών. Αυτές οι επιχειρήσεις αγοράζουν απευθείας από τοπικούς παραγωγούς ή εισάγουν από τρίτες χώρες και πουλάνε σε οπωροπωλεία και αλυσίδες

καταστημάτων τροφίμων. Το μερίδιο αγοράς των χονδρεμπόρων εκτιμάται στο 35-40% της αγοράς.

- Οι αλυσίδες καταστημάτων τροφίμων. Αυτές αγοράζουν είτε τυποποιημένες ποσότητες από τους χονδρεμπόρους, είτε εισάγουν από άλλες χώρες. Τελευταία αγοράζουν κατευθείαν από τους παραγωγούς, οι οποίοι τυποποιούν τα προϊόντα στις δικές τους εγκαταστάσεις. Το μερίδιο αυξάνεται σημαντικά και εκτιμάται πάνω από το 20% της αγοράς.
- Οι λαϊκές αγορές στις οποίες συμμετέχουν παραγωγοί και επαγγελματίες έμποροι. Ο αριθμός των λαϊκών αγορών φθάνει τις 168 εβδομαδιαίως στην περιοχή του Λεκανοπεδίου Αττικής και πραγματοποιείται το 70% περίπου των λιανικών πωλήσεων.
- Οι πλανόδιοι μικροπωλητές, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων λειτουργεί παράνομα. Διακινούν το 15% των λιανικών πωλήσεων.

Αγορές

Η δομή των καναλιών εμπορίας χωρίζεται σε τρεις επιμέρους αγορές:

- 1. Αγορά παραγωγών-χονδρεμπόρων.** Οι χονδρέμποροι αγοράζουν γεωργικά προϊόντα από τους παραγωγούς και τα μεταπωλούν στους λιανοπωλητές η και σε άλλους φορείς εμπορίας.
- 2. Αγορά χονδρεμπόρων - λιανεμπόρων.** Οι λιανέμποροι προμηθεύονται συνήθως τα προϊόντα από τους χονδρεμπόρους, κυρίως στις μεγάλες πόλεις, ή από τοπικούς εμπόρους, ή ακόμη απευθείας από τους παραγωγούς, όπως συνήθως συμβαίνει στα χωριά και στις μικρές πόλεις. Με την επικράτηση των μεγάλων αλυσίδων λιανεμπορίου στις μεγάλες πόλεις παρατηρείται η απευθείας από τους παραγωγούς προμήθεια των γεωργικών προϊόντων.
- 3. Αγορά λιανεμπόρων – καταναλωτών.** Αποτελεί το τελευταίο στάδιο του όλου συστήματος εμπορίας. Οι κυριότεροι φορείς στο λιανεμπόριο είναι τα σπρωτοπωλεία, τα σούπερ μάρκετ και οι λαϊκές αγορές.

Τα κύρια χαρακτηριστικά των αγορών είναι ο μεγάλος αριθμός παραγωγών και το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, η ανομοιογένεια

προϊόντων λόγω έλλειψης τυποποίησης, η αβεβαιότητα στην ποιότητα και την παραγωγή λόγω απρόβλεπτων μεταβολών των καιρικών συνθηκών, ο μεγάλος αριθμός και το μικρό μέγεθος των χονδρεμπόρων και των λιανεμπόρων, η ελευθερία εισόδου νέων χονδρεμπόρων και οπωροπωλείων, ο μεγάλος αριθμός και το μικρό μέγεθος των οπωροπωλείων και τέλος η περιορισμένη πληροφόρηση σχετικά με την προσφορά και την ζήτηση καθώς και τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

Εξαιτίας αυτών των χαρακτηριστικών οι παραγωγοί βρίσκονται σε δυσμενή θέση έναντι των χονδρεμπόρων, αφού το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων υποδηλώνει περιορισμένη οικονομική επιφάνεια και συνεπώς μικρή διαπραγματευτική ικανότητα. Η ανομοιογένεια των προϊόντων και η αβεβαιότητα στην παραγωγή αποδυναμώνει περισσότερο την θέση των παραγωγών στην αγορά. Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά περιορίζουν την επίτευξη του τέλει ανταγωνισμού στην αγορά λιανοπωλητών-καταναλωτών με αποτέλεσμα αυτή η αγορά να θεωρείται ως αγορά μονοπωλιακού ανταγωνισμού.

3.3.3.1 Καταγραφή των Εταιρειών Διαλογής-Τυποποίησης-Συσκευασίας, Χονδρικού και Λιανικού Εμπορίου Νωπών Οπωροκηπευτικών

Στο μητρώο επιχειρήσεων της ΕΣΥΕ καταγράφονται οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην εγχώρια αγορά σε επίπεδο ανάλυσης 4ψήφιου κωδικού. Ο κλάδος διαλογής-τυποποίησης-συσκευασίας νωπών οπωροκηπευτικών δεν καταγράφεται ξεχωριστά, αλλά συμπεριλαμβάνεται σε κωδικό μαζί με άλλες δραστηριότητες. Στους πίνακες π 3.4 Γεωγραφική κατανομή επιχειρήσεων που ασχολούνται με δραστηριότητες συναφείς όπως την γεωργία, χονδρικό και λιανικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών (2002) Π 3.4 και Π 3.5 παρουσιάζονται στοιχεία για εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο τομέα προσφοράς τυποποιημένων νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων για το έτος 2002. Συγκεκριμένα, καταγράφονται τα μεγέθη των εξής κλάδων (σύμφωνα με την Στατιστική Ταξινόμηση Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας 2003):

- 016.1 Δραστηριότητες συναφείς με την γεωργία, εκτός από την εκκόκκιση βαμβακιού και αρχιτεκτονική κήπων. Στον κλάδο αυτό περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων και ο υποκλάδος όπως διαλογής-

τυποποίησης-συσκευασίας νωπών οπωροκηπευτικών σύμφωνα με την περιγραφή «Συγκομιδή και προετοιμασία των προϊόντων για πρωτογενείς αγορές, όπως: καθάρισμα, διαλογή, αποξήρανση, απολύμανση, κάλυψη με κερί, στίλβωση, περιτύλιξη, αποφλοιώση, διαβροχή, απλή ψύξη, συσκευασία χύμα, περιλαμβανομένης και όπως συσκευασίας σε κενό αέρος».

- 513.1 Χονδρικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών.
- 522.1 Λιανικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών.

Όπως διαπιστώνεται στον πίνακα Π 3.4, κατά το 2002 καταγράφηκαν 2.874 εταιρίες με δραστηριότητες συναφείς με την γεωργία. Το ίδιο έτος, οι ατομικές επιχειρήσεις κάλυψαν το 85,5% του συνολικού πληθυσμού (πίνακας Π 3.5), ενώ οι ΑΕ και ΕΠΕ μόλις το 1,3%. Οι πωλήσεις των ΑΕ και ΕΠΕ κατά το 2002 ανήλθαν σε €75,5 εκατ. καλύπτοντας το 46,5% των συνολικών πωλήσεων του συγκεκριμένου κλάδου (016.1.). Το 31,5% των επιχειρήσεων έχει έδρα στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, το 17% στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη και το 8,1% στην Πελοπόννησο.

Στο χονδρικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών, το 2002 καταγράφηκαν 2.084 επιχειρήσεις με πωλήσεις €1.414,7 εκ. Οι ατομικές επιχειρήσεις κάλυψαν το 65,1% του συνόλου. Οι Ανώνυμες Εταιρίες και οι ΕΠΕ κάλυψαν το 37% των συνολικών πωλήσεων του κλάδου κατά το 2002, ενώ οι ατομικές το 30,1%. Το 26,2% των εταιρειών έχει έδρα στην Αττική, ενώ το 23% στην Κεντρική Μακεδονία.

Π 3.4 Γεωγραφική κατανομή επιχειρήσεων που ασχολούνται με δραστηριότητες συναφείς όπως την γεωργία, χονδρικό και λιανικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών (2002)						
Περιφέρεια	Αριθμός Επιχειρήσεων			Πωλήσεις σε € εκατ.		
	Δραστηριότητες συναφείς με την γεωργία	Χονδρικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών	Λιανικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών	Δραστηριότητες συναφείς με την γεωργία	Χονδρικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών	Λιανικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	489	104	179	12,2	73,2	12,1
Κεντρικής Μακεδονίας	906	479	397	35,0	352,8	24,3
Δυτικής Μακεδονίας	211	20	86	12,8	9,8	4,2
Ηπείρου	57	48	96	2,0	7,6	8,9
Θεσσαλίας	189	105	153	5,2	64,5	6,9

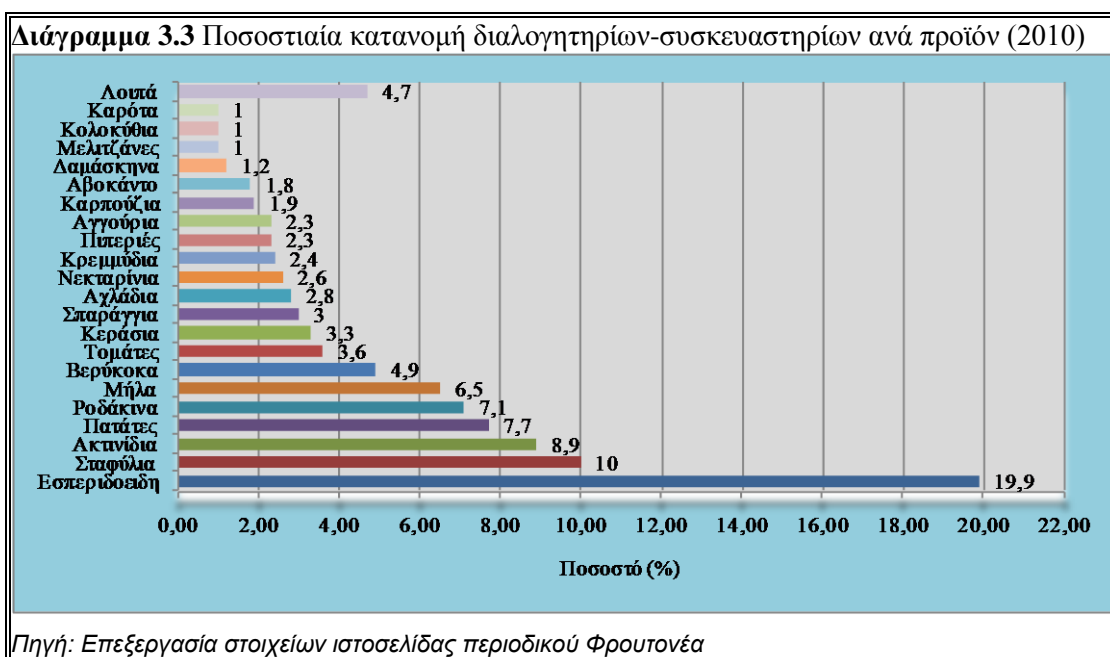
Ιονίων Νήσων	22	36	83	0,8	8,9	7,6
Δυτικής Ελλάδος	191	209	176	4,1	85,2	10,3
Στερεάς Ελλάδος	170	72	141	8,7	35,1	8,2
Αττικής	218	546	1582	17,8	509,2	117,1
Πελοποννήσου	233	264	144	22,4	143,4	8,6
Βορείου Αιγαίου	32	20	83	0,4	21,1	7,4
Νοτίου Αιγαίου	24	40	73	2,4	20,9	12,2
Κρήτης	132	141	84	38,4	79,4	6,4
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	2.874	2.084	3.277	162,2	1.414,7	234,5
Πηγή: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων έτους 2002						

Π 3.5 Επιχειρήσεις που ασχολούνται με δραστηριότητες συναφείς όπως την γεωργία, χονδρικό και λιανικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών –ανά νομική μορφή (2002)						
Νομική μορφή	Αριθμός Επιχειρήσεων			Πωλήσεις σε € εκατ.		
	Δραστηριότητες συναφείς με την γεωργία	Χονδρικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών	Λιανικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών	Δραστηριότητες συναφείς με την γεωργία	Χονδρικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών	Λιανικό εμπόριο φρούτων και λαχανικών
ΑΕ	24	87	3	67,9	361,0	-
ΕΠΕ	12	88	3	7,6	163,0	-
ΟΕ	58	403	95	5,8	326,5	17,4
ΕΕ	3	48	13	0,4	28,8	1,9
Κοινοπραξία	21	18	2	0,9	6,0	-
Προσωπική	2.458	1.357	3.158	53,5	425,6	208,6
Λοιπές	298	83	3	26,1	103,8	-
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	2.874	2.084	3.277	162,2	1.414,7	234,5
Σημείωση: από 3 επιχειρήσεις και κάτω, δεν εμφανίζονται οι πωλήσεις, αλλά συνυπολογίζονται στο σύνολο Πηγή: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων έτους 2002						

Σύμφωνα με παράγοντες του κλάδου, ο πληθυσμός των διαλογητηρίων – συσκευαστηρίων εκτιμάται σε 2.000, τα ενεργά όμως δεν πρέπει να ξεπερνούν τα 1.000. Η παραγωγική δυνατότητα των εγχώριων μονάδων τυποποίησης είναι αρκετά μεγάλη έτσι ώστε να μπορούν να επεξεργαστούν πολύ μεγαλύτερη ποσότητα παραγωγής νωπών οπωροκηπευτικών από την υφιστάμενη.

Στο Διάγραμμα 3.3 παρουσιάζονται ορισμένα στοιχεία που προέκυψαν από επεξεργασία διαθέσιμων μεγεθών από την ιστοσελίδα του περιοδικού Φρουτονέα. Πιο συγκεκριμένα, στο Διάγραμμα 3.3 παρουσιάζεται η ποσοστιαία κατανομή των εγχώριων μονάδων διαλογής-τυποποίησης-συσκευασίας ανά επεξεργαζόμενο προϊόν. Όπως διαπιστώνεται, το 20% περίπου των επιχειρήσεων ασχολείται με διαλογή-τυποποίηση εσπεριδοειδών, το 10% με σταφύλια, το 8,9% με ακτινίδια, το 7,7% με

πατάτες, το 7,1% με ροδάκινα, το 6,5% με μήλα. Με τα παραπάνω έξι προϊόντα ασχολείται το 60% των επιχειρήσεων του κλάδου. Όσον αφορά την κατανομή όπως δύο βασικές κατηγορίες φρούτα-λαχανικά, το 56,6% ασχολείται με φρούτα, το 31,4% με λαχανικά ενώ το 12% των διαλογητηρίων τυποποιούν όπως εγκαταστάσεις όπως φρούτα και λαχανικά.

3.4 Η ΑΓΟΡΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

3.4.1 Στοιχεία αγοράς

Ο τομέας των οπωροκηπευτικών είναι πολύ σημαντικός διότι συμβάλλει στη διαμόρφωση του ακαθάριστου αγροτικού προϊόντος, των τιμών των τροφίμων και του εξωτερικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων της χώρας μας.

Ο τομέας των οπωροκηπευτικών είναι ένας από τους πιο πολυσύνθετους αγροτικούς τομείς με πολυποίκιλα χαρακτηριστικά: αγρονομικά, οικονομικά, κοινωνικά, εμπορικά και πολιτικά όπως:

- Υψηλή ευαισθησία στις κλιματολογικές συνθήκες και μεγάλη φθαρτότητα.
- Ποικίλες και διαφορετικές συνθήκες και δομές παραγωγής.

- Σημαντική τοπική κοινωνική σημασία λόγω του υψηλού ποσοστού απασχόλησης στο σύνολο της αλυσίδας.
- Οι αυξανόμενες απαιτήσεις των καταναλωτών και οι κοινοτικοί περιβαλλοντικοί περιορισμοί αντανακλούν την κοινωνική ευαισθησία των πολιτών της ένωσης.
- Στο εμπορικό πεδίο πληθαίνουν οι κοινοτικές συναλλαγές με τις τρίτες χώρες στη βάση προτιμησιακών συμφωνιών με αντικείμενο τον κλάδο και διευκολύνουν ένα διαρκώς αυξανόμενο εισαγωγικό εμπόριο.

Το μέλλον του κλάδου επηρεάζεται καθοριστικά από τη συγκέντρωση των μεγάλων αλυσίδων της διανομής και του εμπορίου, τις πολιτικές εξελίξεις στην Ένωση, όπως είναι η Διεύρυνση, και από την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ.

3.4.2 Στοιχεία από τον διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο

Η παγκόσμια παραγωγή οπωροκηπευτικών ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 1,5 δις τόνους. Τα φρούτα αντιπροσωπεύουν 587 και τα λαχανικά 941 εκατ. τόνους αντίστοιχα. Η Ασία κατέχει την πρώτη θέση με παραγωγή που πλησιάζει το 56%, ακολουθούμενη από την Λατινική Αμερική και την Καραϊβική με 12%, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ινδία με 10%, την Αφρική με 9% και την Βόρεια Αμερική με 7%. Η Κίνα αποτελεί τη μεγαλύτερη παραγωγική χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο (29%).

Η ΕΕ αποτελεί την μεγαλύτερη αγορά οπωροκηπευτικών στον κόσμο (μεγαλύτερος εισαγωγέας), ενώ επικρατεί έντονος ανταγωνισμός των κοινοτικών προϊόντων με τις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

Η συνολική παραγωγή οπωροκηπευτικών αντιπροσωπεύει το 3,1% του γεωργικού προϋπολογισμού της ΕΕ και το 17% της συνολικής γεωργικής παραγωγής της, ενώ καταλαμβάνει το 3% των καλλιεργούμενων εκτάσεων της. Η ΕΕ - 27 συγκαταλέγεται μεταξύ των μεγαλύτερων παραγωγών οπωροκηπευτικών στον κόσμο, με μέση παραγωγή 108,6 εκατ. τόνους, κατά την περίοδο 2003-2005, η οποία αντιστοιχεί στο 8,3% της παγκόσμιας παραγωγής. Στην χώρα μας παράγεται περίπου το 31% της συνολικής παραγωγής οπωροκηπευτικών (μέσος όρος 2003-2005) της ΕΕ-25. Στην

παραγωγή λαχανικών καταλαμβάνει την 5^η θέση με παραγωγή (μέσος όρος 2003-2005) 4 εκατ. τόνους, εκ των οποίων 0,9 εκατ. τόνους ντομάτας.

Η οργάνωση της αγοράς των οπωροκηπευτικών και η ομαλοποίηση των λειτουργιών του εμπορίου του τομέα, στο σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών, πραγματοποιείται μέσω των **οργανώσεων παραγωγών (ΟΠ)**. Αν και οι οργανώσεις παραγωγών αποτελούν ένα από τους πιο σημαντικούς φορείς του τομέα, παρουσιάζεται μια έντονη διαφοροποίηση του βαθμού οργάνωσης του, ανάμεσα στις χώρες του βορρά και στις χώρες του νότου. Ο υψηλότερος βαθμός οργάνωσης του τομέα παρατηρείται στο Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες (περίπου 80%) και ο χαμηλότερος στην Πορτογαλία και στην Ελλάδα (αντιστοίχως 5% και 13%). Στις χώρες υψηλής παραγωγής οπωροκηπευτικών, όπως είναι η Ισπανία, η Γαλλία και η Ιταλία, ο βαθμός οργάνωσης ανέρχεται σε ποσοστά από 40% μέχρι και 50%.

3.4.2.1 Κοινοτική και Εθνική πολιτική τομέα κηπευτικών – Κοινή Οργάνωση Αγοράς (Κ.Ο.Α.) Οπωροκηπευτικών

Ο τομέας των κηπευτικών δέχεται έντονες πιέσεις εξαιτίας της υψηλής συγκέντρωσης επιχειρήσεων λιανεμπορίου και εκπτώτικων αλυσίδων που διαδραματίζουν ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο στην διαμόρφωση των τιμών της αγοράς και λόγω του ότι είναι εξαιρετικά ευπαθή προϊόντα και η παραγωγή τους εντάσσεται στις δραστηριότητες υψηλής εντάσεως εργασίας.

Οι διακυμάνσεις στο κλίμα και στη θερμοκρασία, οι αρρώστιες ή τα παράσιτα προξενούν τακτικές κρίσεις που εκδηλώνονται ως απότομες αυξήσεις ή μειώσεις της προσφοράς και πτώση της ζήτησης που υπονομεύουν το εισόδημα των καλλιεργητών.

Τα ανωτέρω καθώς επίσης και η ανάγκη εναρμόνισης των διαφορετικών – ανομοιογενών καταστάσεων στα κράτη – μέλη της ΕΕ, με τις οποίες βρίσκονται αντιμέτωποι οι παραγωγοί των οπωροκηπευτικών, οδήγησαν στην ανάγκη προστασίας του τομέα στην ΕΕ μέσω της ΚΟΑ των οπωροκηπευτικών, η οποία δημιουργήθηκε το 1962 για να εξυπηρετήσει τη διαχείριση της παραγωγής και του εμπορίου των προϊόντων αυτών στην τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την επίτευξη των στόχων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ). Με σημείο εκκίνησης την μεταρρύθμιση της Κ.Ο.Α. οπωροκηπευτικών το 1996 (καν.2200/96 για τα νωπά οπωροκηπευτικά και

καν.2201/96 για τα μεταποιημένα προϊόντα οπωροκηπευτικών) οι ΟΠ έγιναν (και παραμένουν) ο στυλοβάτης των καλλιεργητών του τομέα.

Οι οργανώσεις παραγωγών είναι το κεντρικό εργαλείο για την απορρόφηση της προσφοράς ώστε να αντισταθμίζεται η αυξανόμενη συγκέντρωση στην αγορά διανομής και ενδυναμώνεται η θέση των παραγωγών στην αγορά. Βασικός ρόλος τους είναι η βελτίωση του προσανατολισμού του τομέα ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς, η παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και η διαχείριση περιβάλλοντος.

3.4.3 Μέγεθος Εγχώριας Παραγωγής

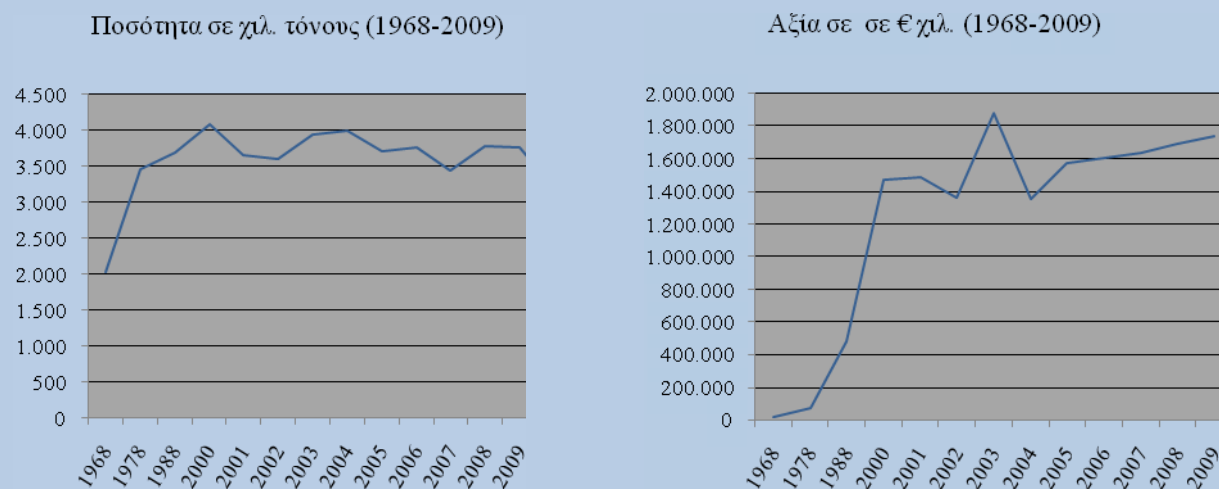
3.4.3.1 Συνολική Πρωτογενής Παραγωγή

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων κατά το 2008 η συνολική παραγωγή νωπών οπωροκηπευτικών ανήλθε σε 7,4 εκατ. τόνους, μοιρασμένη σχεδόν εξίσου μεταξύ λαχανικών και φρούτων. Η παραγωγή φρούτων κατά την περίοδο 1999-2008 ως ποσοστό του συνόλου κυμάνθηκε μεταξύ 47,5% - 49,5%.

Στο Διάγραμμα 3.4 και στους πίνακες Π 3.6-Π 3.7 παρουσιάζεται η εξέλιξη της εγχώριας παραγωγής λαχανικών σε όγκο και αξία. Κατά την περίοδο 2007-2010 η παραγωγή κυμάνθηκε μεταξύ 3,2 και 3,7 εκατ. τόνων (πίνακας Π 3.6). Όσον αφορά τα μερίδια παραγωγής, στην πρώτη θέση βρίσκεται η τομάτα καλύπτοντας το 48% του συνόλου για το 2009 και ακολουθεί η πατάτα με 22%. Σημειώνεται ότι στα μερίδια των προαναφερθέντων προϊόντων συμπεριλαμβάνεται και η βιομηχανική χρήση τους η οποία είναι εκτεταμένη. Από το σύνολο της παραγωγής τομάτας κατά το 2009 το 43,7 % (720,4 χιλ. τόνοι) διατέθηκε νωπή προς κατανάλωση ενώ το υπόλοιπο απορροφήθηκε από την βιομηχανία τροφίμων. Από τα υπόλοιπα λαχανικά κατά το ίδιο έτος σημαντικό μερίδιο κάλυψε το λάχανο με 4%, οι πιπεριές με 4% και το αγγούρι με 5%.

Από την πλευρά της αξίας (πίνακας Π 3.7), κατά το 2009 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία) η εγχώρια ακαθάριστη αξία παραγωγής λαχανικών ανήλθε σε €1,7 δισ. παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 3%.

Διάγραμμα 3.4 Εξέλιξη εγχώριας παραγωγής λαχανικών

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

Π 3.6 Όγκος εγχώριας πρωτογενούς παραγωγής λαχανικών (2001-2010)

Λαχανικά	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Αγγούρια	176.195	138.200	171.490	190.788	185.109	185.612	160220	187.294	175.440	192.000
Αγκινάρες	26.530	27.260	25.672	13.503	28.630	24.460	25520	25.371	25.387	26.500
Καρότα	34.770	34.370	31.610	36.457	30.878	32.660	44990	55.330	62.387	59.000
Κολοκύθια	87.770	90.900	92.780	93.948	91.182	92.402	82850	71.414	72.651	85.800
Κουνουπίδια	66.470	69.400	69.180	73.820	68.690	69.390	70894	64.070	69.285	66.000
Κρεμμύδια	28.345	28.507	27.193	33.690	34.430	34.400	30870	27.250	28.720	29.500
Λάχανα	162.055	180.850	178.480	185.120	187.265	199.930	206537	173.098	159.559	187.000
Μαρούλια	77.106	80.620	68.520	74.935	86.677	94.280	94794	71.837	75.964	84.100
Μελιτζάνες	75.934	75.160	74.193	68.415	66.980	70.380	75965	56.639	58.934	76.308
Μπάμιες	11.927	12.470	12.425	11.490	12.730	10.210	9890	7.232	7.378	9.500
Παντζάρια	16.438	17.480	18.240	18.290	19.900	19.170	19749	19.536	18.550	20.900
Πατάτες	842.920	810.670	850.000	864.000	849.900	855.000	829270	848.400	828.524	820.871
Πιπεριές	111.592	96.750	120.920	130.580	125.802	134.704	123420	139.693	133.416	73.600
Πράσα	37.739	40.410	42.431	46.230	41.940	41.750	41341	34.594	34.282	39.000
Ραδίκια	35.158	35.181	34.400	37.770	38.150	36.145	37830	33.993	33.770	35.300
Σέλινα	11.438	12.490	12.821	17.550	18.630	15.445	17034	13.963	14.101	15.400

Σκόρδα	11.104	8.770	10.991	9.450	9.500	10.070	9540	10.866	10.995	9.700
Σπανάκι	47.858	46.780	43.055	51.490	47.720	50.286	52463	48.771	49.027	55.600
Σπαράγγι	24.427	37.140	18.280	19.380	17.960	18.572	21603	18328	21900	18.500
Τομάτα	1.704.996	1.707.676	1.973.040	1.953.075	1.682.486	1.713.045	1423720	1.826.170	1.827.625	1.302.000
Φασολάκια	69.554	69.330	79.240	76.200	69.690	72.490	66110	61.598	62.487	0
Σύνολο	3.660.326	3.620.414	3.954.961	4.006.181	3.714.249	3.780.401	3.444.610	3.795.447	3.770.382	3.206.579
<i>Ποσότητα σε τόνους</i>										
<i>Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων</i>										

Π 3.7 Αξία εγχώριας πρωτογενούς παραγωγής λαχανικών (2001-2009)									
Λαχανικά	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αγγούρια	118.051	81.538	116.613	83.947	92.555	109.511	107.347	136724,62	122.808
Αγκινάρες	18.571	20.445	41.332	33.893	42.659	19.813	37.514	42369,57	30.972
Καρότα	13.213	8.593	18.334	13.489	10.807	16.330	13.947	15492,4	19.340
Κολοκύθια	57.595	47.268	57.524	52.611	51.974	54.517	53.853	44276,68	43.591
Κουνουπίδια	37.888	43.028	47.042	44.292	41.214	47.185	46.081	42286,2	45.035
Κρεμμύδια	23.526	37.629	34.263	38.407	35.807	37.496	35.501	31337,5	35.900
Λάχανα	50.237	66.915	58.898	53.685	54.307	51.982	57.830	45005,48	38.294
Μαρούλια	49.348	55.628	71.946	65.193	60.674	66.939	68.252	56751,23	73.685
Μελιτζάνες	37.208	40.586	46.000	36.944	42.197	43.636	53.176	40213,69	53.630
Μπάμιες	18.845	16.086	19.507	16.201	17.186	17.153	19.286	13306,88	11.215
Παντζάρια	8.055	8.740	11.491	11.157	11.940	11.694	11.849	11330,88	10.945
Πατάτες	286.593	186.454	323.000	207.360	246.471	333.450	281.952	279972	281.698
Πιπεριές	65.839	54.180	73.761	66.596	81.771	82.169	106.141	132708,35	106.733
Πράσα	19.624	23.842	28.853	30.974	25.583	25.468	23.978	19372,64	18.512
Ραδίκια	27.775	27.441	23.048	25.306	32.046	23.133	21.941	20055,87	20.937
Σέλινα	8.464	9.118	11.667	18.428	22.170	13.437	13.287	10472,25	10.717
Σκόρδα	14.213	13.506	13.409	11.813	11.305	11.178	10.017	11735,28	30.236
Σπανάκι	31.108	28.068	36.597	49.430	31.495	34.697	33.576	30725,73	30.887
Σπαράγγι	48.610	52.367	29.065	26.551	29.814	27.301	36.077	26758,88	26.061
Τομάτα	477.399	478.149	730.025	390.615	555.220	496.783	498.302	602636,1	657.945

Φασολάκια	72.336	63.090	86.372	73.914	73.175	77.564	104.454	74533,58	64.986
Σύνολο	1.484.496	1.362.671	1.878.747	1.350.804	1.570.369	1.601.435	1.634.360	1.688.066	1.734.127

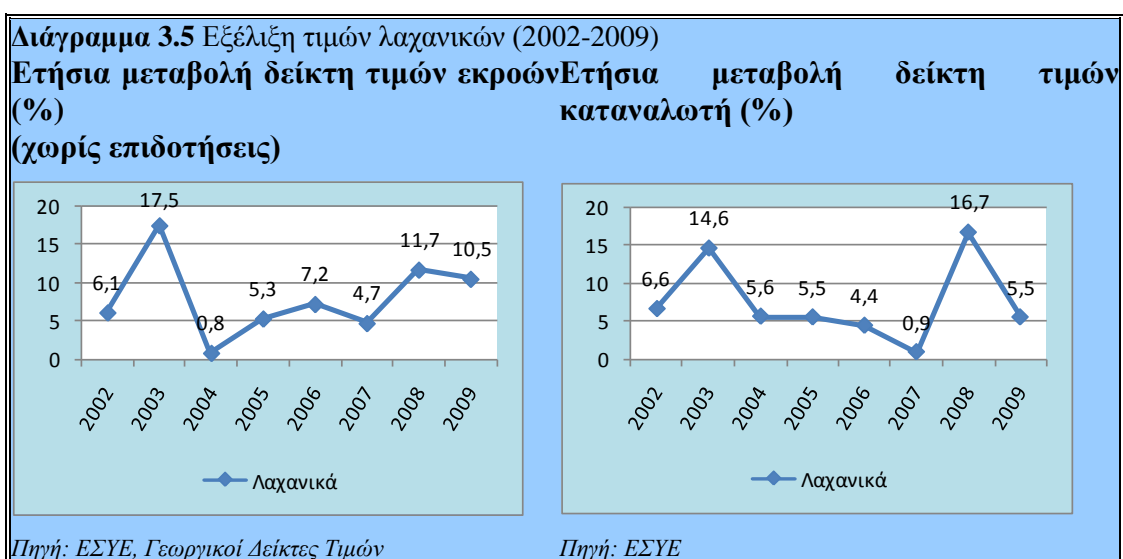
Αξία:σε € χιλ.

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

3.4.3.2 Εξέλιξη Τιμών Λαχανικών

Οι τιμές των Λαχανικών παρουσιάζουν υψηλές διακυμάνσεις λόγω της φύσης των προϊόντων (εποχικότητα στην παραγωγή, εξάρτηση από τις καιρικές συνθήκες, υπερπαραγωγή κλπ.). Στο Διάγραμμα 3.5 παρουσιάζεται η ετήσια εξέλιξη των τιμών τόσο του παραγωγού όσο και του καταναλωτή για την περίοδο 2002-2009.

Οι μεταβολές στις τιμές παραγωγού καταγράφονται από τους γεωργικούς δείκτες τιμών εκροών και αναφέρονται στις μεταβολές των τιμών που απολαμβάνει ο παραγωγός όταν διαθέτει προς πώληση τα προϊόντα του.

Όσον αφορά το δείκτη τιμών καταναλωτή, η μέση ετήσια αύξηση στις λιανικές τιμές τα τελευταία έτη ήταν περίπου 5,5% με εξαίρεση το έτος 2008 που η αύξηση στις τιμές λιανικής των λαχανικών ήταν 16,7%

3.4.4 Η παραγωγή κηπευτικών

Τα κηπευτικά κατέχουν εξέχουσα θέση, αφενός γιατί διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην αγροτική οικονομία, κι αφετέρου γιατί αποτελούν βασικό είδος στη διατροφή του ανθρώπου. Καλλιεργούνται είτε υπαίθρια (πχ σπαράγγι, παντζάρια κλπ) είτε σε θερμοκήπια (πχ κολοκυθάκια, τομάτες,

αγγούρια κλπ) είτε υπό χαμηλή κάλυψη (π.χ. μελιτζάνες, πιπεριές, μαρούλια, πεπόνια κλπ).

Στην χώρα μας, η **συνολικά καλλιεργούμενη έκταση**, με κηπευτικά, ανέρχεται περίπου σε **1.820.000 στρέμματα** που αντιπροσωπεύουν το **5,2%** του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Από αυτά, τα 70.000 στρέμματα περίπου καλλιεργούνται στα θερμοκήπια (υπολογίζεται ότι το 50% των θερμοκηπίων βρίσκονται στην Κρήτη) ως πρώτη και δεύτερη καλλιέργεια, και τα 70.000 στρέμματα περίπου σε χαμηλή κάλυψη.

Π 3.8 Κυριότερα υπό κάλυψη κηπευτικά πενταετίας 2000-2004

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	Μ.Ο. ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΣΕ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ 2000-04	Μ.Ο. ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ 2000-04
ΑΓΓΟΥΡΙΑ	13.000	149.300
ΚΑΡΠΟΥΖΙΑ	68.510	320.000
ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙΑ	3.830	16.680
ΜΑΡΟΥΛΙΑ	2.080	4.850
ΜΕΛΙΤΖΑΝΕΣ	1.650	11.580
ΠΕΠΟΝΙΑ	17.250	58.560
ΠΙΠΕΡΙΕΣ	5.570	35.940
ΤΟΜΑΤΕΣ	31.750	292.450
ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ	3.010	9.800
ΦΡΑΟΥΛΕΣ	3.020	8.740
ΣΥΝΟΛΟ	149.670	907.900
Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων		

Η καλλιέργεια των κηπευτικών είναι κατανομημένη σε όλη την επικράτεια. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τα αγγούρια καλλιεργούνται κυρίως στην Κρήτη και Πελοπόννησο, τα καρπούζια στην Πελοπόννησο και Θεσσαλία και τα σπαράγγια στην Κεντρική και Ανατολική Μακεδονία, την Αιτωλοακαρνανία και την Ήπειρο.

Από το σύνολο των κηπευτικών που καλλιεργούνται τις μεγαλύτερες εκτάσεις καταλαμβάνει η πατάτα ακολουθεί η τομάτα, το λάχανο και τέλος τα καρπούζια.

3.4.5 Εισαγωγές - Εξαγωγές

Όπως αναφέρθηκε μόνο το 13% της ελληνικής παραγωγής οπωροκηπευτικών, που διατίθεται στην αγορά είναι μέσω των 113 ΟΠ του

τομέα, αποτελούμενες κατά βάση από παραγωγούς, κατόχους μικρών οικογενειακών εκμεταλλεύσεων. Σε αντίθεση με την ελλιπή οργάνωση της αγοράς, ο μεταποιητικός τομέας είναι ένας από τους πιο δυναμικούς, προσφέροντας εργασία και συνεισφέροντας στην αποφυγή ερήμωσης της ελληνικής περιφέρειας.

Ο τομέας των κηπευτικών είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος λόγω των καιρικών συνθηκών, της ευπαθούς φύσης των προϊόντων, όχι μόνο στην παραγωγή αλλά και στην συντήρηση, όσο και των τιμών τους σαν επίδραση της διεθνούς αγοράς στην εγχώρια. Σαν αποτέλεσμα των παραπάνω είναι οι εισαγωγές και οι εξαγωγές να παρουσιάζουν σημαντική διαφοροποίηση από έτος σε έτος. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι μ.ο. των εισαγωγών και εξαγωγών **των κυριότερων κηπευτικών** της χώρας μας για την πενταετία 2002-2006.

Π 3.9 Μέσοι όροι εισαγωγών εξαγωγών για την Ελλάδα 2002-2006

ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΕΣΟΙ ΟΡΟΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΣ 2002-2006		
	ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ	ΣΕ	ΕΞΑΓΟΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ
ΠΑΤΑΤΕΣ	131.257		16.778
ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ	20.669		3.730
ΝΤΟΜΑΤΕΣ	17.508		3.877
ΠΙΠΕΡΙΕΣ	12.358		9.373
ΛΑΧΑΝΙΚΑ ΞΕΡΑ	5.050		469
ΑΓΓΟΥΡΙΑ	3.878		15.820
ΜΑΡΟΥΛΙΑ	3.873		56
ΚΑΡΟΤΑ, ΓΟΓΓΥΛΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΡΙΖΕΣ	3.689		628
ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙΑ & ΜΠΡΟΚΟΛΑ	3.128		77
ΜΕΛΙΤΖΑΝΕΣ	2.450		274
ΣΚΟΡΔΑ	2.211		150
ΠΡΑΣΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ	1.947		69
ΣΕΛΙΝΑ & ΡΑΠΑΝΟΣΕΛΙΝΑ	632		1,5
ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ	514		13.958
ΑΓΚΙΝΑΡΕΣ	377		6
ΣΠΑΝΑΚΙ	328		5
	209.869		65.271,5

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

Οι ελληνικές εξαγωγές (διακίνηση προς τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ) νωπών οπωροκηπευτικών ανέρχονται σε 950.000-1.000.000 τόνους, από τους οποίους περίπου το 57% κατευθύνεται προς τρίτες χώρες και το υπόλοιπο 43% προς τις χώρες τις ΕΕ. Οι εξαγωγές οπωροκηπευτικών προϊόντων αποτελούν το 1/3 του συνόλου των εξαγωγών των γεωργικών μας προϊόντων. **Ο κατά όγκο μέσος όρος εξαγωγών για το σύνολο των κηπευτικών ανέρχεται σε 190.000 τόνους που κατανέμονται σε αγγούρια 15.000-20.000 τόνους, σε καρπούζια 135.000 τόνους, σε σπαράγγια 14.000 τόνους και σε πατάτες 15.000-20.000 τόνους.**

Όσον αφορά τη φαινόμενη κατανάλωση των κηπευτικών στην Ελλάδα για την περίοδο 2003 ως 2006, περιγράφεται στον παρακάτω πίνακα. Αναφέρουμε ενδεικτικά σε αυτό το σημείο πως τη φαινόμενη κατανάλωση ενός προϊόντος τη λαμβάνουμε αν προσθέσουμε την εγχώρια παραγωγή με τις εισαγωγές αυτού του προϊόντος και στη συνέχεια αφαιρέσουμε τις εξαγωγές (ΦΑΙΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ = ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ + ΠΑΡΑΓΩΓΗ - ΕΞΑΓΩΓΕΣ).

ΦΑΙΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΣΕ ΧΙΛ. ΤΟΝΟΥΣ (ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ 2003-2006)		
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ
4.000	325	95
ΦΑΙΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	4230	

3.4.6 Κύρια προβλήματα κηπευτικών στην Ελλάδα

Τα κυριότερα προβλήματα του τομέα συνοψίζονται στα κάτωθι:

- το μικρό μέγεθος των ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα, καθότι αδυνατούν να παρέχουν τις ποσότητες, και στην συχνότητα που θέλουν, κάθε βδομάδα, οι εμπορικές αλυσίδες. Σ' αυτό συνηγορεί και το γεγονός ότι οι παραγωγοί δεν είναι οι ίδιοι εξαγωγείς, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες όπως π.χ. Ισπανία, όπου οι παραγωγοί έχουν δημιουργήσει μεγάλες ενώσεις οι οποίες κάνουν απευθείας εξαγωγές σε μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων.

- Η παρουσία των γεωργικών συνεταιρισμών στο εμπόριο των κηπευτικών είναι πολύ περιορισμένη και ο αριθμός των ΟΠ νωπών κηπευτικών είναι μικρός.
- Η απουσία ενός σύγχρονα οργανωμένου χονδρεμπορίου. Οι επιχειρήσεις του χονδρεμπορίου είναι μικρές και στερούνται υποδομής. Ο αριθμός και ο εξοπλισμός των συσκευαστηρίων, των ψυκτικών χώρων και των κέντρων διανομής είναι ανεπαρκής.
- Η έλλειψη οργάνωσης και συντονισμού αρμοδίων φορέων για θέματα όπως η διάθεση προϊόντων, προσανατολισμός της παραγωγής κλπ
- Η ανάγκη για τυποποίηση, αφού αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας έναντι των εισαγομένων.
- Υψηλό κόστος θέρμανσης θερμοκηπίων λόγω αύξησης των τιμών των καυσίμων. Αποτελεί σημαντικότερο στοιχείο του κόστους παραγωγής συμμετέχοντας κατά 30% στο μεταβλητό κόστος. Οι παραγωγοί αναγκάζονται να εφαρμόσουν αντιπαγετική προστασία και όχι συστηματική θέρμανση. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η κατανάλωση καυσίμων για την θέρμανση των θερμοκηπίων, για την Β. Ελλάδα, είναι 21 τόνους/στρέμμα, για την κεντρική Ελλάδα 12 τόνους/στρέμμα και για την νότια Ελλάδα 9 τόνους/στρέμμα.
- Αυξημένο κόστος εισφορών (φυτοφάρμακα, λιπάσματα, σπόροι κλπ)
- Μεγάλο άνοιγμα των τιμών παραγωγών με τις τιμές στον καταναλωτή
- Ευπαθή προϊόντα στις καιρικές συνθήκες και στις συνθήκες συντήρησης
- Ισχυρός ανταγωνισμός από την παγκόσμια αγορά

3.4.7 Προοπτικές κηπευτικών στην Ελλάδα

Οι ευκαιρίες και προοπτικές ανάπτυξης του τομέα συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Δυνατότητα διεύρυνσης της εμπορικής περιόδου και αύξηση των εξαγωγών ποιοτικών προϊόντων μέσω της εφαρμογής καλλιεργητικών προγραμμάτων και τη δημιουργία ζωνών καλλιέργειας κατά προϊόν και περιφέρεια.

- Ευκαιρίες καλλιέργειας και καλύτερης διάθεσης της παραγωγής βιολογικών προϊόντων, λόγω της αυξημένης ζήτησής τους από την εγχώρια, κοινοτική αλλά και διεθνή αγορά.
- Προοπτική εδραίωσης των προϊόντων μας στις δυτικές αγορές βασιζόμενοι στην ποιότητα και στην παραγωγή νέων προϊόντων που έχουν ζήτηση.
- Αξιοποιώντας τις **ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες** που επικρατούν στη χώρα μας, υφίσταται η προοπτική επέκτασης των υπαίθριων αλλά και των θερμοκηπιακών καλλιεργειών κηπευτικών προϊόντων.

Βάσει της νέας Κ.Ο.Α, παρέχονται κίνητρα για την καλύτερη λειτουργία των Οργανώσεων Παραγωγών σαν κυρίαρχη κινητήρια δύναμη του τομέα και δυνατότητα δράσεων μέσω αυτών, σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος.

Αύξηση της κατανάλωσης των οπωροκηπευτικών λόγω εφαρμογής της νέας Κ.Ο.Α και των σύγχρονων διατροφικών συνηθειών.

Τα πλεονεκτήματα και η δυναμική που προδιαγράφονται από την εφαρμογή της νέας Κ.Ο.Α, είναι:

- να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα των οπωροκηπευτικών και ο προσανατολισμός του προς την αγορά, τόσο της Κοινότητας, όσο και του εξωτερικού
- να περιοριστούν, οι λόγω των κρίσεων, διακυμάνσεις του εισοδήματος των παραγωγών οπωροκηπευτικών
- να συνεχιστούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται ήδη στον τομέα για τη διαφύλαξη και την προστασία του περιβάλλοντος
- να απλοποιηθούν και αν είναι δυνατόν να περιοριστούν οι διοικητικές διατυπώσεις για όλους τους ενδιαφερόμενους.

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η Ανάλυση της Στρατηγικής πρότασης που προτείνεται για το Κτήμα Κωπαΐδας, ώστε να μελετηθεί η σκοπιμότητά της.

4.1 Περιγραφή καλλιεργητικού πλάνου - Παραδοχές

Όπως παρουσιάστηκε προηγουμένως η Στρατηγική πρόταση αφορά στην καλλιέργεια κηπευτικών στο Κτήμα της Κωπαΐδας. Οι καλλιέργειες του Κτήματος της Κωπαΐδας στην παρούσα φάση παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 4.1. Κατανομή των καλλιεργειών Κωπαΐδας (σε στρ.)

Είδος καλλιέργειας	2007	2008	2009	2010
Βαμβάκι	191	121	124	67
Μηδική	202	287	287	232
Αραβόσιτος	288	288	154	139
Σκληρός σίτος	80	67	168	95
Ηλιάνθος	-	-	20	95
Σόργο	-	-	10	40
Κρίθη-Βίκος	-	-	-	97
Χλοοτάπητας	220	220	220	220
Πειράματα	22	22	22	20
Κτίσματα και ελεύθεροι χώροι	17	15	15	15
Σύνολο	1020	1020	1020	1020

Η καλλιέργεια κηπευτικών απαιτεί την αναδιάρθρωση του Κτήματος, η οποία θα πραγματοποιηθεί σταδιακά, σύμφωνα με τις παρακάτω παραδοχές.

- Επιλογή 4 ειδών κηπευτικών, τα οποία αναπτύσσονται ικανοποιητικά στην περιοχή της Κωπαΐδας και τα οποία είναι Λάχανο, Μπρόκολο, Κουνουπίδι και Σπανάκι. Για τα τρία πρώτα θα γίνει 1 και για το σπανάκι 2 καλλιέργειες ανά καλλιεργητική περίοδο.
- Από τις υπάρχουσες καλλιέργειες που εμφανίζονται στον ανωτέρω πίνακα θα συνεχιστούν η καλλιέργεια Σκληρού Σίτου, Μηδικής και Χλοοτάπητα. Σύμφωνα με το καλλιεργητικό πρόγραμμα της ΕΑΔΠ-ΓΠΑ, στα τεμάχια (4) (93 στρέμματα) και (6) (85 στρέμματα), είναι εγκατεστημένη καλλιέργεια Μηδικής έως το 2012 η οποία θα

διατηρηθεί. Επιπλέον, στα τεμάχια (7), (8) και μέρος του (5) πραγματοποιείται συγκαλλιέργεια χλοοτάπητα με την εταιρεία HELLASOD, έκτασης 220 στρ. έως το έτος 2012. Μετά το έτος 2012 προτείνεται η καλλιέργεια του συγκεκριμένου τμήματος με Μηδική, για τα επόμενα 5 έτη. Μετά την ολοκλήρωση της καλλιέργειας Μηδικής και σε αυτή την έκταση θα καλλιεργηθούν κηπευτικά.

- Η εκτίμηση του κόστους παραγωγής για τις καλλιέργειες των κηπευτικών έγινε σύμφωνα με παράγοντες του κλάδου. Επιπλέον, η αναλογία καλλιεργούμενων εκτάσεων των κηπευτικών πρέπει να είναι: Λάχανο 40-45%, Κουνουπίδι 30-35%, Μπρόκολο 15-20% και Σπανάκι 10-15%.
- Οι αποδόσεις ανά στρέμμα και οι τιμές πώλησης για τις καλλιέργειες των κηπευτικών, εκτός από το Μπρόκολο (παράγοντες του κλάδου) έχουν ληφθεί από την Ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, (http://www.minagric.gr/Greek/agro_pol/3.htm) υπολογίζοντας το μέσο όρο τιμών του χρονικού διαστήματος 2005-2009, όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 4.2. Απόδοση-Τιμή Πώλησης καλλιεργουμένων Ειδών

Είδος	Χρονική Περίοδος 2005-2009	
	Απόδοση/στρέμμα (Kg)	Τιμή Πώλησης (€)
ΛΑΧΑΝΟ	2.756	0,26
ΜΠΡΟΚΟΛΟ	2.500	0,40
ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ	2.021	0,65
ΣΠΑΝΑΚΙ	1.297	0,65

- Για τις καλλιέργειες Μηδικής και Σκληρού Σίτου το κόστος παραγωγής, οι αποδόσεις ανά στρέμμα και οι τιμές πώλησης έχουν ληφθεί από το αρχείο της ΕΑΔΠ-ΓΠΑ.
- Το ύψος του αρχικού κεφαλαίου που απαιτείται είναι ίσο με € 50.000
- Για την υλοποίηση του ανωτέρω καλλιεργητικού προγράμματος θεωρούμε ότι απαιτούνται μικρές επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό ύψους €50.000, καθώς η υπάρχουσα υποδομή καλύπτει τις περισσότερες καλλιεργητικές ανάγκες. Η αξία των υπαρχόντων παγίων θεωρείται ότι είναι ίση με € 300.000 και ετήσιες αποσβέσεις € 20.000.

Η μετάβαση στην καλλιέργεια των κηπευτικών θα γίνει σταδιακά, για να μειωθεί ο κίνδυνος που εγκυμονεί μια αλλαγή καλλιέργειας. Με αυτό τον τρόπο ελέγχεται καλύτερα η προσαρμοστικότητα των νέων καλλιεργειών στην περιοχή και επιπλέον δίνεται ο απαραίτητος χρόνος στο προσωπικό να βελτιστοποιήσει τις καλλιεργητικές τεχνικές σύμφωνα με τις τοπικές συνθήκες. Η πλήρης μετατροπή του κτήματος σε καλλιέργεια κηπευτικών προβλέπεται να γίνει σε έξι χρόνια. Σύμφωνα με το παραπάνω πλάνο το καλλιεργητικό πρόγραμμα του κτήματος για τα επόμενα έξι έτη έχει ως εξής:

- **Έτος 2011:**

- I. Χλοοτάπητας, 220 στρέμματα έως το 2012
- II. Μηδική, 380 στρέμματα συνολικά (180 στρέμματα έως το 2012 και επιπλέον εγκατάσταση 200 στρέμματα με καλλιέργεια έως το 2015)
- III. Σίτος Σκληρός, 300 στρέμματα
- IV. Κηπευτικά, 100 στρέμματα (Λάχανο 40, Κουνουπίδι 30, Μπρόκολο 15 και Σπανάκι 15).

- **Έτος 2012:**

- I. Χλοοτάπητας, 220 στρέμματα τελευταίο έτος καλλιέργειας
- II. Μηδική, 380 στρέμματα συνολικά (180 στρέμματα τελευταίο έτος καλλιέργειας και επιπλέον 200 στρέμματα έως το 2015)
- III. Σίτος Σκληρός, 200 στρέμματα
- IV. Κηπευτικά, 200 στρέμματα (Λάχανο 80, Κουνουπίδι 60, Μπρόκολο 30 και Σπανάκι 30).

- **Έτος 2013:**

- I. Μηδική, 420 στρέμματα συνολικά (200 στρέμματα έως το 2015 και επιπλέον εγκατάσταση 220 στρεμμάτων στην έκταση που καλλιεργούνταν ο χλοοτάπητας- καλλιέργεια έως το 2017)
- II. Σίτος Σκληρός, 180 στρέμματα
- III. Κηπευτικά, 400 στρέμματα (Λάχανο 180, Κουνουπίδι 120, Μπρόκολο 60 και Σπανάκι 40).

- **Έτος 2014:**

- I. Μηδική, 420 στρέμματα συνολικά (200 στρέμματα έως το 2015 και επιπλέον 220 στρέμματα έως το 2017)
 - II. Σίτος Σκληρός, 80 στρέμματα
 - III. Κηπευτικά, 500 στρέμματα (Λάχανο 220, Κουνουπίδι 150, Μπρόκολο 80 και Σπανάκι 50).
- Έτος 2015:
 - I. Μηδική, 420 στρέμματα συνολικά (200 στρέμματα τελευταίο έτος και επιπλέον 220 στρέμματα έως το 2017)
 - II. Κηπευτικά, 580 στρέμματα (Λάχανο 250, Κουνουπίδι 180, Μπρόκολο 90 και Σπανάκι 60).
 - Έτος 2016:
 - I. Μηδική, 220 στρέμματα έως το 2017
 - II. Κηπευτικά, 780 στρέμματα (Λάχανο 340, Κουνουπίδι 250, Μπρόκολο 110 και Σπανάκι 80).

Το καλλιεργητικό πρόγραμμα που περιγράφεται παραπάνω με τα καλλιεργούμενα είδη και τις εκτάσεις εμφανίζεται πιο συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 4.3 Καλλιεργούμενες εκτάσεις ανά Είδος και ανά Έτος

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΜΗΔΙΚΗ	380	380	420	420	420	220
ΣΙΤΟΣ ΣΚΛΗΡΟΣ	300	200	180	80	0	0
ΛΑΧΑΝΟ	40	80	180	220	250	340
ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ	30	60	120	150	180	250
ΜΠΡΟΚΟΛΟ	15	30	60	80	90	110
ΣΠΑΝΑΚΙ	15	30	40	50	60	80
ΣΥΝΟΛΟ	780	780	1000	1000	1000	1000

4.2 Προσδιορισμός του Κόστους Παραγωγής

Όπως αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο η σταδιακή μετάβαση της καλλιέργειας του Κτήματος της Κωπαΐδας εγγυάται την προσαρμογή των νέων καλλιεργειών στις τοπικές συνθήκες και την εξοικείωση του προσωπικού με αυτές.

Για την επιτυχή καλλιέργεια των κηπευτικών είναι ιδιαίτερα σημαντική η σωστή κοστολόγηση της καλλιέργειας κάθε είδους. Στην παρούσα μελέτη για

τα είδη που μας ενδιαφέρουν, δηλαδή το Λάχανο, το Κουνουπίδι, το Μπρόκολο και το Σπανάκι, το Κόστος Πωληθέντων προκύπτει από το άθροισμα τριών επιμέρους κατηγοριών:

- I. **Το κόστος Καλλιέργειας**, που περιλαμβάνει το κόστος για τα Φυτά ή τους σπόρους, τα λιπάσματα, την προστασία της καλλιέργειας, την άρδευση και τα εργατικά από ανειδίκευτους εργάτες. Από το άθροισμα των ανωτέρω προκύπτει το **Σύνολο Α**.
- II. **Το κόστος Λειτουργίας**, που περιλαμβάνει το κόστος για τα καύσιμα, τη ΔΕΗ, την αμοιβή του διαχειριστή και διάφορα άλλα κόστη που προκύπτουν κατά την παραγωγή
- III. **Το κόστος Συντήρησης**, που περιλαμβάνει τη συντήρηση των μηχανημάτων, τα κόστη τεχνικών υπηρεσιών που σχετίζονται με την παραγωγή. Από το άθροισμα των II και III, προκύπτει το **Σύνολο Β**. Ο προσδιορισμός του Συνόλου Β γίνεται προσεγγιστικά για το σύνολο του κτήματος (1000 στρέμματα) σύμφωνα με τα δεδομένα κοστολόγησης που συλλέγει το προσωπικό της ΕΑΔΠ-ΓΠΑ, και στη συνέχεια επιμερίζεται ανά στρέμμα καλλιέργειας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί εμφανίζονται συνοπτικά όσα περιγράφονται ανωτέρω, προσδιορίζοντας το Κόστος Πωληθέντων για κάθε είδος κηπευτικού του οποίου η καλλιέργεια μας ενδιαφέρει.

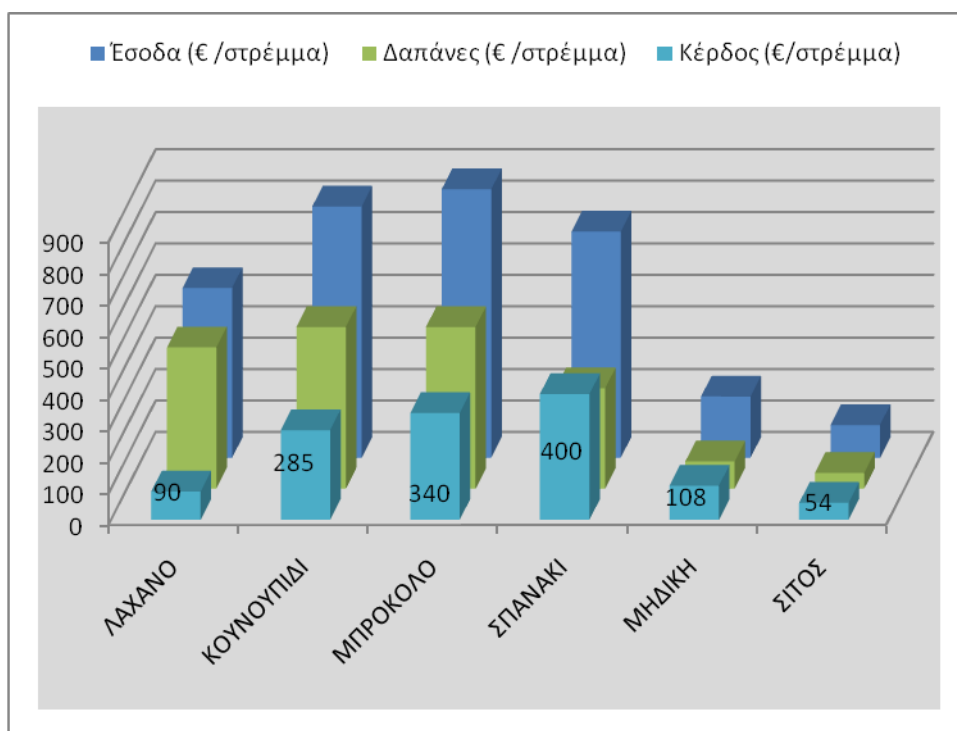
Πίνακας 4.4 Κόστος καλλιέργειας κηπευτικών (€/στρ.)

	ΛΑΧΑΝΟ	ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ	ΜΠΡΟΚΟΛΟ	ΣΠΑΝΑΚΙ
1.Κόστος Καλλιέργειας				
Φυτά - Σπόροι	160	225	230	50
Λιπάσματα	80	80	80	50
Προστασία Καλλιέργειας	90	90	90	20
Άρδευση	10	10	10	10
Εργατικά (Ανειδίκευτοι εργάτες)	70	70	80	150
Σύνολο Α	410	475	490	280
2.Κόστος Λειτουργίας (Καύσιμα, ΔΕΗ, Διαχειριστής) (€/στρ.)	25	25	25	25
3.Κόστος Συντήρησης (€/στρ.)	15	15	15	15
Σύνολο Β	40	40	40	40
ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	450	515	530	320

Για τον προσδιορισμό του Κόστους Πωληθέντων για τη Μηδική και τον Σκληρό Σίτο, χρησιμοποιούνται τα στοιχεία του Κεφαλαίου 2, όπως προκύπτουν σύμφωνα με τα δεδομένα κοστολόγησης που συλλέγει το προσωπικό της ΕΑΔΠ-ΓΠΑ. Από τον συνδυασμό των παραπάνω δεδομένων προκύπτει ο **Πίνακας 4.5** που παρουσιάζει το Έσοδα, Δαπάνες και Κέρδη ανά στρέμμα για κάθε καλλιέργεια. Παρατηρούμε ότι το υψηλότερο κέρδος ανά στρέμμα προκύπτει από το Σπανάκι, το οποίο είναι ταυτόχρονα και το πιο απαιτητικό σε εργατικά.

Πίνακας 4.5 Έσοδο - Κόστος ανά καλλιέργεια(€/στρ.)

	ΛΑΧΑΝΟ	ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ	ΜΠΡΟΚΟΛΟ	ΣΠΑΝΑΚΙ	ΜΗΔΙΚΗ	ΣΙΤΟΣ
Απόδοση kg/στρ.	2.700	2.000	1.900	1.200	1.500	400
Τιμή πώλησης €/kg	0,20	0,40	0,45	0,60	0,13	0,26
Έσοδα (€ /στρέμμα)	540	800	855	720	195	104
Δαπάνες (€ /στρέμμα)	450	515	515	320	87	50
Κέρδος (€/στρέμμα)	90	285	340	400	108	54

Διάγραμμα 4.1. Έσοδα – Κόστος ανά Καλλιέργεια

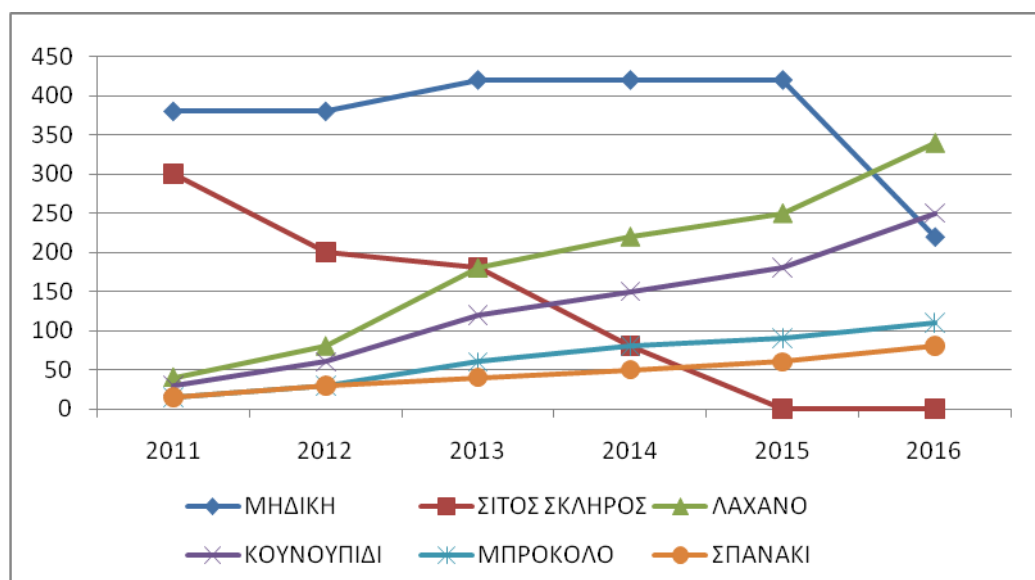
4.3 Αξιολόγηση Στρατηγικής Πρότασης

Στο παρούσα πρόταση ως έτος έναρξης της μετάβασης στο νέο καλλιεργητικό πλάνο που περιλαμβάνει την καλλιέργεια των κηπευτικών θεωρείται το έτος 2011.

Για λόγους πιο ρεαλιστικής παρουσίασης του προτεινόμενου σχεδίου, για την αξιολόγηση οι τιμές πώλησης των παραγόμενων προϊόντων θα είναι μικρότερες των τιμών που παρουσιάζονται στην Ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, και συγκεκριμένα τιμές ανά κιλό:

- Λάχανο € 0,20
- Κουνουπίδι € 0,40
- Μπρόκολο € 0,45
- Σπανάκι € 0,60
- Για τη Μηδική € 0,13 και για το Σίτο € 0,26 (στοιχεία ΕΑΔΠ-ΓΠΑ)

Με βάση τις καλλιεργούμενες εκτάσεις ανά καλλιέργεια που παρουσιάζονται στο επόμενο Διάγραμμα 4.2 (στοιχεία από πίνακα 4.3), οι πωλήσεις των προϊόντων για το έτος 2011 θα είναι €185.325 ενώ το έτος 2016 €635.750.

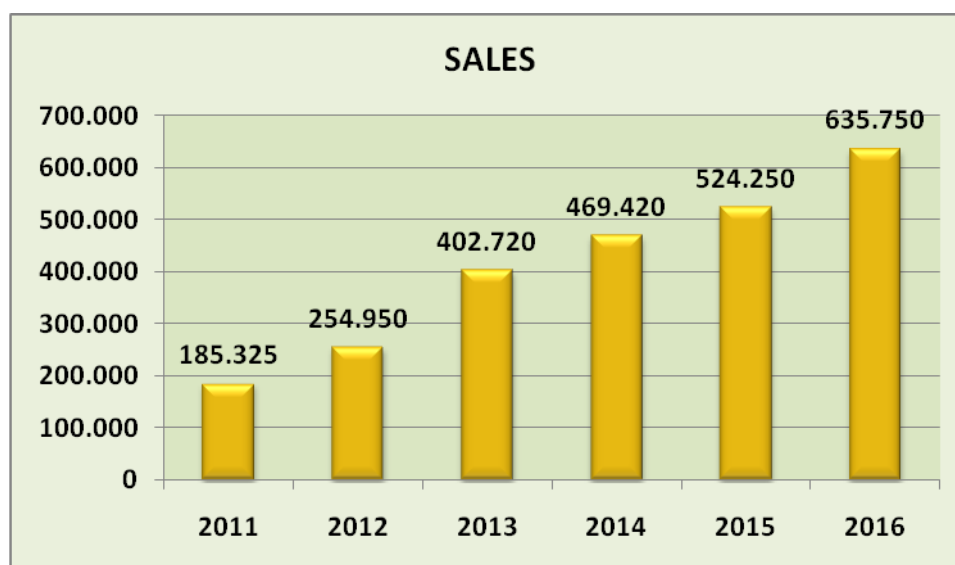

Διάγραμμα 4.2. Καλλιεργούμενες εκτάσεις ανά είδος

Όπως παρατηρούμε και από τον πίνακα των Αποτελεσμάτων για την εξαετία την πρώτη χρονιά της επένδυσης τα κέρδη είναι πολύ χαμηλά, όμως η κερδοφορία αρχίζει να αυξάνεται σταδιακά από το δεύτερο κιόλας έτος (2012).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Πωλήσεις	185.325	254.950	402.720	469.420	524.250	635.750
- Κόστος Πωληθέντων	98.835	144.610	244.840	289.990	326.490	326.490
= Μικτό Περιθώριο	86.490	110.340	157.880	179.430	197.760	309.260
- Λειτουργικές Δαπάνες	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
- Ετήσια Απόσβεση	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
= Κέρδη προ Φορ & Τόκων (EBIT)	6.490	30.340	77.880	99.430	117.760	229.260

Οι πωλήσεις των παραγομένων προϊόντων εξελίσσονται θετικά με το πέρασμα των ετών, καθώς περισσότερες εκτάσεις καλλιεργούνται με κηπευτικά.

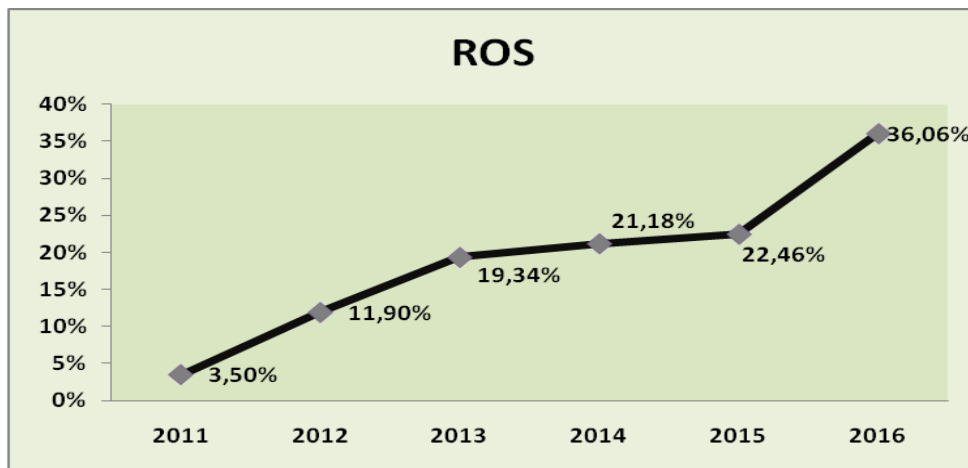

Διάγραμμα 4.3. Πωλήσεις προϊόντων

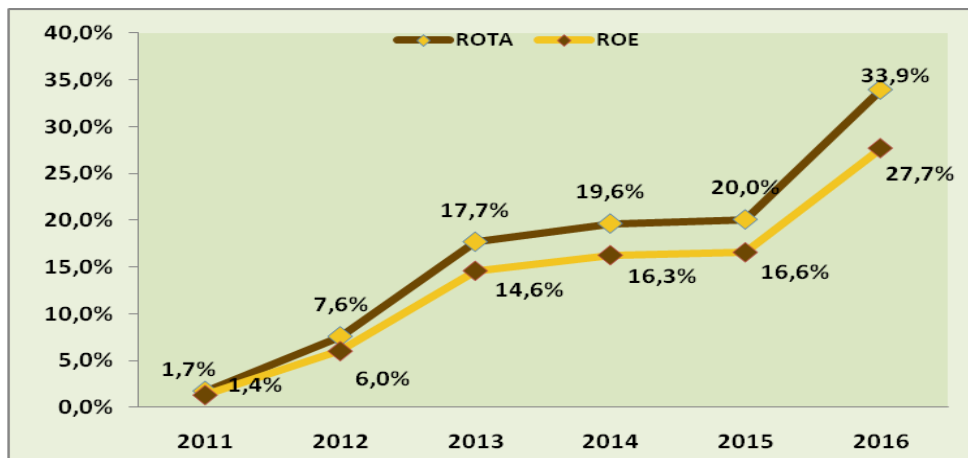
Για την αξιολόγηση της κερδοφορίας χρησιμοποιούνται οι αριθμοδείκτες περιθώριο κέρδους, επιστροφή στην επένδυση (ROTA) επιστροφή στα ίδια κεφάλαια (ROE) και επιστροφή στις πωλήσεις (ROS). Ακολουθούν οι πορεία των δεικτών σε πίνακες ανά τα έτη σε σχεδιαγράμματα. Ειδικά για το δείκτη Περιθώριο Κέρδους είναι πολύ σημαντική η μεταβολή του μετά το έτος 2015, οπότε όλη η έκταση καλλιεργείται με κηπευτικά.

Διάγραμμα 4.3. Δείκτης Περιθώριο Κέρδους

Διάγραμμα 4.4. Δείκτης Επιστροφή στις Πωλήσεις (ROS)

Διάγραμμα 4.5. Δείκτες ROTA, ROE

4.4 Κίνδυνοι και απειλές

Ο τομέας των οπωροκηπευτικών είναι ένας από τους περισσότερο πολυσύνθετους αγροτικούς τομείς τόσο σε καλλιεργητικό όσο και σε εμπορικό επίπεδο. Οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι που απειλούν την παραγωγή είναι :

- Η υψηλή ευαισθησία στις κλιματολογικές συνθήκες και η μεγάλη φθαρτότητα.
- Το υψηλό κόστος παραγωγής
- Το αυξημένο κόστος εισροών
- Η μεγάλη διαφορά των τιμών παραγωγού και καταναλωτή
- Ο ισχυρός ανταγωνισμός από την παγκόσμια αγορά

Παρόλα αυτά όμως οι κίνδυνοι της καλλιέργειας δεν είναι τέτοιοι που να θέτουν σε κίνδυνο την υλοποίηση του προτεινόμενου σχεδίου. Η σωστή προετοιμασία και ο προγραμματισμός των καλλιεργητικών πρακτικών και της εναλλαγής των καλλιεργειών αποτελούν το κλειδί της επιτυχίας για τον έλεγχο των δυσκολιών σε απαιτητικές καλλιέργειες όπως τα κηπευτικά.

4.5 Συμπεράσματα

Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών αποτελεί ένα από τα πρώτα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ελλάδας, ως εξέλιξη της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών (Α.Γ.Σ.Α), με έτος ίδρυσης το έτος 1920. Από τα πρώτα έτη λειτουργίας του διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Ελλάδας μέσα από την εκπαίδευση και την έρευνα που παρείχε. Αυτός ο ρόλος ενισχύεται με την ύπαρξη της «**ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ** του **ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ**" (**ΕΑΔΠΓΠΑ**) που ιδρύθηκε το 1993 και έκτοτε λειτουργεί και συνδράμει το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο όντας ένα πιο ευέλικτο οργανωτικά σχήμα.

Στην ανάλυση που προηγήθηκε, περιγράφηκε η λειτουργία και οι αρμοδιότητες της ΕΑΔΠ-ΓΠΑ, δίνοντας περισσότερη έμφαση στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις που αποτελούν τα κύρια στοιχεία διαχείρισης. Από αυτές το Κτήμα της Κωπαΐδας διαδραματίζει αναμφίβολα τον πιο σημαντικό ρόλο, είτε με τη σημερινή του μορφή είτε μέσα από αλλαγές στον τρόπο διαχείρισης του.

Μια ενδιαφέρουσα προοπτική δείχνει η μετατροπή του σε καλλιέργεια κηπευτικών, η οποία αναλύεται στη μελέτη.

Η καλλιέργεια των κηπευτικών είναι μια ελκυστική καλλιέργεια, η οποία προσφέρει σχεδόν εξασφαλισμένη διάθεση του προϊόντος. Επιπλέον, όπως προκύπτει από Κεφάλαιο 4, η καλλιέργεια των κηπευτικών δίνει πολύ ικανοποιητικά οικονομικά αποτελέσματα όσον αφορά το κέρδος ανά στρέμμα. Συγκεκριμένα για τα είδη που μας απασχόλησαν, σύμφωνα με τις παραδοχές που έγιναν, προέκυψε κέρδος ανά στρέμμα ως εξής: Λάχανο € 90, Κουνουπίδι € 285, Μπρόκολο € 340, Σπανάκι € 400.

Τα κηπευτικά κατέχουν εξέχουσα θέση, αφενός γιατί διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην αγροτική οικονομία, κι αφετέρου γιατί αποτελούν βασικό είδος στη διατροφή του ανθρώπου. Η ανάπτυξη του κλάδου οφείλεται αφενός στις νέες ανάγκες της αγοράς για συσκευασμένα – τυποποιημένα είδη πέρα από την παραδοσιακή προώθηση μη τυποποιημένων προϊόντων στον τελικό καταναλωτή και αφετέρου στους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης που καθορίζουν τις προδιαγραφές παραγωγής, εμπορίας και διάθεσης φρέσκων προϊόντων. Επιπλέον νέες ευκαιρίες καλλιέργειας και καλύτερης διάθεσης δημιουργούνται με την παραγωγή βιολογικών προϊόντων, λόγω της αυξημένης ζήτησής τους από την εγχώρια, κοινοτική αλλά και διεθνή αγορά.

Η Γεωπονική Επιστήμη είναι, κατά πολλούς, ένας ανεξάντλητος χώρος που προσφέρει πεδίο για πειραματισμούς, εφαρμογές, επιτυχίες και αποτυχίες. Το βέβαιο είναι ότι η ΕΑΔΠ-ΓΠΑ και το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών πρέπει πάντοτε να οδηγούν τις εξελίξεις υπηρετώντας πιστά τη δημιουργία μέσων και πόρων για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής και ερευνητικής διαδικασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Έκθεση διαχείρισης ΕΑΔΠ-ΓΠΑ, 2007/2008/2009/2010
2. Garrison, R., Noreen, E., & Brewer, P. (2008). Managerial Accounting (12th εκδ.). International Edition: Mc Graw-Hill.
3. Walsh, C. (2008). Key Management Ratios. Prentice Hall.
4. Wheelen, T., & Hunger, D. (2008). Strategic Management and Business
5. Παπαθανασίου, Ε. (2004). Επιχειρηματικές εφαρμογές με το πρόγραμμα Excel. Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
6. Σπαθής, Π. (1999). Χρηματοοικονομική Διοίκηση Γεωργικών Επιχειρήσεων και Εκμεταλλεύσεων. Στοχαστή.
7. ICAP ΑΕ. (2004). Κλαδική μελέτη: Τυποποίηση - συσκευασία νωπών οπωροκηπευτικών. Αθήνα.
8. Κασιμάτης, Κ. (2010). Σημειώσεις Μαθήματος "Χρηματοοικονομική Διοίκηση". Αθήνα: MBA in Agribusiness Management.
9. Παπακώστα-Τασσπούλου, Δ. (2005). Ψυχανθή καρποδοτικά – χορτοδοτικά
10. Φρουτονέα. (2010). Φρουτεμπορικός Οδηγός. Περιοδικό Φρουτονέα.

Χρήσιμες Ιστοσελίδες

1. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
2. <http://faostat.fao.org>
3. http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/4.htm
4. <http://www.froutonea.gr>